

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او د ښوونکو د
روزنې معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د
تالیف لوی ریاست

د ښوونکي کتاب
د تاریخ د تدریس لارښود
اووم ټولګی

درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري په بازار
کې یې اخیستنه او خرڅونه په کلکه منع ده. له سرغړونکو
سره قانوني چلند کیږي.

د چاپ کال: ۱۳۹۶ هـ ش.

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او د ښوونکو د روزنې معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی ریاست

د ښوونکي کتاب

د تاریخ د تدریس لارښود

اووم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۶ هـ .ش.

مؤلفان:

- پوهنوال محمد رسول باوری
- مؤلف محمدابراهیم حقپال
- پوهنمل شاه صنم عمری جبارخیل
- د مؤلف مرستیال الحاج وحیدالله احمدزی

علمي او مسلکي اډیټ:

- د مؤلف مرستیال محمد حسین احمدزی

د ژبي اډیټ:

- د مؤلف مرستیال سهراب دیدار

دیني، سیاسي او کلتوري کمېټه:

- ډاکټر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت سلاکار او د نشراتو رئیس.
- سید فاضل
- حبیب الله راحل او سید محمود خلیق

د خارنې کمیټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
- دکتور شیر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
- د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس.

طرح او ډیزاین:

- حمیدالله الله غفاري
- محمد اشرف امین

بسم الله الرحمن الرحيم

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوخو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پیغام

ګرانو استادانو او ښوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې چمتوکیږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم د وخت له غوښتنوسره سم علمي او رغنده پراختیا ومومي. البته نه ښايي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

د ښوونکی د لارښود داکتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې بنسټ چمتو اوترتیب شوی دی. د تدریس د نویو میتودنو له مخې فعالیتونه او معلوماتي مواد په کې ورزیات شوي دي چې په ډاډ سره به د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو د فعال ساتلو لپاره ګټور او اغېزمن وي.

هیله من یم د دې کتاب منځپانګه، چې د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تالیف او چمتو شوې، ستاسو درنو استادانو د ګټې وړ وګرځي. له فرصت څخه په استفادې د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه غوښتنه کیږي د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې مرسته وکړي چې په دې توګه د پوهنې د نظام موخې او هیلې ترسره شي او ځوان نسل او هېواد ته ښې پایلې او برياوې ور په برخه کړي.

زموږ ګران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤولیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو او ارزښتونو، د ټولنې د څرګندو اړتیاوو، ملي ګټو او وطنپالنې له روحیې او د ساینس او تکنالوژۍ له نوو علمي معیارونو سره سم پراختیا ومومي.

ددې ستړې ملي موخې د تر لاسه کولو لپاره د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده ګټورو وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي او د ښوونکي د لارښود دکتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه، چې ددې کتاب په چمتوکولو او ترتیب کې يې برخه اخیستې او همدارنګه له ملي او نړیوالو درنو موسسو او نورو ملګرو هېوادونو څخه، چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتوکولو او تدوین او د درسي او د ښوونکي د لارښود کتابونو په چاپ او وېش کې يې مادي یا معنوي مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم او د لا نورو مرستو هیله يې لرم.

ومن الله التوفیق

دکتور اسدالله حنیف بلخي

د پوهنې وزیر

فهرست

عنوان	مخ
لومړي څپرکی (فصل)	۲
د ښوونې او روزنې ارزښت او د ښوونکي رسالت	۲
په افغانستان کې د ښوونې او روزنې عمومي موخې:	۳
د تاریخ د زده کړې ارزښت	٦
د اوم ټولګي د تاریخ د لوستونو د تسلسل جدول	۸
د تاریخ د درسي پروګرام اجرایي لوازم	۱۷
دویم څپرکی	۱۸
د تاریخ لوستنه د تدریس لارښود	۱۸
د (۱) لوست د تدریس لارښود پلان	۱۹
د (۲) لوست د تدریس لارښود پلان	۲۱
د (۳) لوست د تدریس لارښود پلان	۲۳
د (٤) لوست د تدریس لارښود پلان	۲۵
د (٥) لوست د تدریس لارښود پلان	۲۷
د (٦) لوست د تدریس لارښود پلان	۲۹
د (۷) لوست د تدریس لارښود پلان	۳۱
د (۸) لوست د تدریس لارښود پلان	۳۳
د (۹) لوست د تدریس لارښود پلان	۳٥
د (۱۰) لوست د تدریس لارښود پلان	۳۷
د (۱۱) لوست د تدریس لارښود پلان	۳۹
د (۱۲) لوست د تدریس لارښود پلان	٤۱
د (۱۳) لوست د تدریس لارښود پلان	٤۳
د (۱٤) لوست د تدریس لارښود پلان	٤٥
د (۱٥) لوست د تدریس لارښود پلان	٤۷
د (۱٦) لوست د تدریس لارښود پلان	٤۹
د (۱۷) لوست د تدریس لارښود پلان	٥۱
د (۱۸) لوست د تدریس لارښود پلان	٥۳
د (۱۹) لوست د تدریس لارښود پلان	٥٥
د (۲۰) لوست د تدریس لارښود پلان	٥۷
د (۲۱) لوست د تدریس لارښود پلان	٥۹
د (۲۲) لوست د تدریس لارښود پلان	٦۱

د (۲۳) لوست د تدریس لاربنود پلان ٦٣
د (٢٤) لوست د تدریس لاربنود پلان ٦٥
د (٢٥) لوست د تدریس لاربنود پلان ٦٧
د (٢٦) لوست د تدریس لاربنود پلان ٦٩
د (۲۷) لوست د تدریس لپاره لاربنود پلان ۷۱
د (۲۸) لوست د تدریس لپاره لاربنود پلان ۷۳
د (۲۹) لوست د تدریس لپاره لاربنود پلان ٧٦
د (۳۰) لوست د تدریس لاربنود پلان ۷۹
د (۳۱) لوست د تدریس لاربنود پلان ۸۲
د (۳۲) لوست د تدریس لپاره لاربنود پلان ٨٥
د (۳۳) لوست د تدریس لاربنود د پلان ۸۸
د (٣٤) لوست د تدریس لاربنود پلان ۹۱
د (٣٥) لوست د تدریس لاربنود پلان ۹۳

سریزه:

د ښوونکي دغه لارښود کتاب، هغه کتاب دی چې ښوونکو ته په ټولګیو کې د پروګرام د ښه سرته رسولو لپاره لارښوونه کوي. ددې کتاب بله ګټه داده چې ښوونکي د زده کوونکو د زده کړې په موده کې د ښوونې او روزنې له عمومي موخو څخه خبروي او آشنا کوي. دغه راز ددې کتاب له لارې ښوونکي د تدریس له څرنګوالي سره هم آشنا کیږي.

دغه لارښود په دوو څپرکو کې تنظیم شویدی. لومړی فصل يې د کلیاتو تر سرلیک لاندې د درسي پروګرام د پیژند ګلوی او دویم څپرکی یې د زده کړې په مفاهیمو باندې پوهاوی دی.

د سریزو په برخه کې ښاغلی ښوونکی د ښوونې او روزنې له موخو او د ښوونکي له رسالت سره آشــنا کیــږي. دوی زده کوي چې زموږ د ګران هېواد ښوونه او روزنه په بیلا بیلو اعتقادي،اخلاقي،علمي،پوهنیزو،کلتوري، هنري، مدني، ټولنیزو او اقتصادي برخو کې کومې موخې سرته رسوي، ددې موخو د سرته رسیدو لپاره بیلابیل درسي موضوعات راغلي او په بیلابیلو ټولګیو کې ښوونکی باید هڅه وکړي چې د لوست ورکولو په زړه پورې چلندونو له لارې د دغو موخو د سرته رسیدو زمینه برابره کړي.

ګران ښوونکی په دې توګه له درسي موضوعاتو، د هر لوست له ټولو موخو، د پروګرام د محتوا د زده کړې له موضوعاتو، په بیلابیلو ټولګیو کې د تدریس له چلندونو، د درسي سامان او لوازمو د استعمال او نورو پوهنیزو، ښوونیزو او روزنیــزو کړنلارو سره آشنا کیږي. د تودو او سړو سیمو په ښوونځیو کې ددغه لارښود د بشپړ پلان د جوړولو لپاره (دورځني پلان) له منابعو او ماخذونو څخه چې د لارښود د تالیف لپاره ترې ګټه پورته کېږي، کار اخیستل شوی دی. ددغــه لارښــود د لیکونکو باور دادی چې کله ښوونکي د کافي وخت په نه لرلو سره د ورځني پلان د جوړولو وخت و نه لري او یا دا چې هر یو یې ددرس له اهدافو څخه یوه ځانګړې لاسته راوړنه لري. په نتیجه کې د دوی د تدریس څرنګوالی یو له بل څخــه توپیر مومي.

د ښوونکو په کارونو کې د سهولت د رامنځ ته کولو لپاره درسي پلانونه داسې لیکل شوي چې په ډېره ښه توګه د تدریس په اړوند د دوی اړتیاوې ورپوره کوي. دغه تدریسي کړنلاره ددې ښکاره نښي ګرځيدای چې کومه کړنلاره چې دوی د کلونو په اوږدو کې تجربه کړې او مثبته پایله یې هم ورځینې اخیستې ده ،تعقیب نکړي او هغه یوې خوا ته پریږدي- بې له شکه یــو ډیر ښه تدریسي میتود هغه دی چې له هغه څخه په کار اخیستلو سره د زده کړې عملیه تر سره شي او ښــوونکي د یــوې دغسې عملیې په سرته رسولو سره د زده کوونکو خوښې ترسره کړي.

د ورځیني پلان بله برخه د درس د متن پوښتنو، د لوست د پای سوالونو او یا د فصل د پای پوښتنو ته ځــانګړې شــوه. د ښوونکو د پوهې د کچې د لوړو لپاره د هر پلان په پای کې اضافي معلومات راوړل شوي دي. دغه لارښود له ستونزو تش نه دی، ګران ښوونکي د تعلیمي نصاب مرکز ته د خپلو اندونو په را استولو سره کولای شي

په پای کې ګران هېواد افغانستان ته د نیکو، ایمان لرونکو او د هېواد په وړاندې د مسوولو کسانو په روزنه کــې ښــاغلو ښوونکو ته د لوی څښتن له دربار څخه د بریالیتوبونو هیله کوو.

لومړي څپرکی (فصل)

د ښوونې او روزنې ارزښت او د ښوونکي رسالت

مربیانو او ښوونکو هر یوه په بیلابیلو بڼو ښوونه او روزنه تعریف کړیده. ځینو ویلي دي چې ښوونه او روزنه د تیرو نیکونو د کلتوري میراث وده .لیږد او ارزونه ده. ځینې نوربیا په دې عقیده دي چې ښوونه او روزنه په فرد کې د ټاکلو وروستنیو صفتونو او وړتیاوو رامنځ ته کېدل دي.ځینو بیا داسې عقیده څرګنده کړیده چې ښوونه او روزنه د پټو استعدادونه ښکاره کېدل او یا په فعل باندې د استعدادونو بدلیدل دي او ځینې پوهان بیا وایي چې د فرد اماده کول دي چې څرنګه په یوې ټاکلې ټولنې کې ژوند وکړي او له خاصو افکارو، ادابو، رسمو او عقایدو سره د هغه آشنا کول دي. دغسې یوې پروسې ته ښوونه او روزنه ویلای شو.

ځینې مربیان د وګړو بیلابیلو وجودي "مادي معنوي" اړخونو لکه: اخلاقي، هنري، معنوي،کاري،اجتماعي،عاطفي،عقلاني او جسماني لاړښوونې ته ښوونه او روزنه وایي.

جان ډیوي وایي. ښوونه او روزنه په تجربیاتو باندې نوې کتنه ده او دغه راز د هغو داسې بیا جوړونه ده چې د زیاتی ودې موجبات برابر کړي: دغه ټول پورتني تعریفونه صحیح دي، خو کافي نه دي. د ښوونې او روزنې مربیان د زده کوونکو له ښوونې او روزنې څخه زیاتې تمې لري.

دوی له زده کوونکو څخه غواړي، ددې تر څنګه چې علم او کلتور زده کوي تر خوا یې د خپل هېواد له کلتور،آدابو او رسمونو سره هم پیژندګلوي تر لاسه کړي، ددې دپاره چې په بریالي ډول په خپلې ټولنې کې ګام کیږدي، باید د اړوند ټولنې، عادات مهارتونه او ځانګړې کتنې زده کړي،چې په دې توګه د هغو استعدادونو او وړتیاوو په ښوولو سره یو د اړتیاوړ دنده چې وکولای شي اقتصادي اړتیاوې یې سرته ورسوي.

د اسلام د مبین دین له نظره د ښوونې او روزنې موخه د کامل انسان روزنه ده او کامل انسان هغه دی چې د شخصیت ټول لوري یې د امکان تربرید وده وکړي. دښوونې او روزنې له بیلابیلو حقایقو او واقعیتونو څخه موخه د زده کوونکي د ذهن ډکول نه دي، دغه راز یو ښه زده کوونکی هم الزماً هغه څوک نه دی چې ټول معلومات یې حاصل کړي وي برعکس یو ښه زده کوونکی هغه څوک دی چې د هغه د شخصیت لورې په ټولو برخو کې وده کړې وي او دایې زده کړې وي چې څرنګه زده کړه وکړي: د ښوونې او روزنې موخه یوازې او یوازې دا نده چې وتلوزده کوونکو ته پاملرنه وکړي او د نورو زده کوونکو په وړاندې بې توپیري غوره کړي. ښوونه او روزنه مطلوب نظام ته پاملرنه کوي، ښوونه او روزنه په خپلې اصلي معنا سره د ښوونې او روزنې ټولو موخو ته چې باید عملي شي، پاملرنه کوي. له بله پلوه یو تجربه لرونکی او پوه ښوونکی دزده کړې په ټولو دوروکې صحیح روزنیز اساسات د بیلابیلو درسي فعالیتونو له لارې عملي کوي.

زده کوونکي د نوې ځوانی په دورې کې ځانته ځانګړتیاوې لري. په دې دورې کې زده کوونکي په بدني لحاظ د جسمي بدلونونو یوې نوې مرحلې ته ور دننه کیږي. د زده کوونکو اړیکې یو له بل سره او د عمر له پلوه په دې پیر کې یو ځانګړې انځور ځانته نیسي. په دې دورې کې د ټولنیزو کارونو د تر سره کولو لپاره د زده کوونکو اماده کول او د خلکو او بیلوقومونو د ادابو او دودونو پیژنه نې په برخه کې انډول د کوچنیوالي له دورې څخه زیاتیږي، نوي ځوانان په دې پیر کې له عاطفي پلوه همدا چې ښه کارونه تر سره کوي او له نوروسره مرسته کوي، له دې څخه خوند اخلي. دوی ته دا هم خوند ورکوي چې په خپلواکه توګه خپل کارونه ترسره کړي، دوی په دې مرحلې کې له دې سره مینه لري چې د طبیعت په هکله او د معنا عالم په اړوند د هغو اسرار درک او وپیژني.

په دې دورې کې د دوی هنرې مینه او د ښکلا پېژندنې حس د ماشوم توب د مرحلې په پرتله زیاتیږي. تنکي ځوانان مینه لري چې ځان په مختلفو ډولونو څرګند کړي، دوی د زده کړې لپاره بيلا بيل وختونه رامنځ ته کوي. کله کله د ځينو زده کوونکو کارونه ښوونکي ته پر زړه پورې نه وي، خو دغه وختونه له لوړ تربيتې ارزښت څخه برخمن دي. يو پوه ښوونکی تل په دې هڅه کې وي چې له همداسې وختونو څخه د زده کوونکو د شخصيت د ودې لپاره په بيلابيلو علمي،اجتماعي،اخلاقي، ديني،جسماني او عقلاني برخو کې ډيره ګټه پورته کړي.

په افغانستان کې د ښوونې او روزنې عمومي موخې:

د ټولنې د افرادو لپاره د زده کړې او روزنې په برخه کې د افغاني ټولنې، او د علم او پوهې د هر اړخيز پرمختګ په پام کې نيولو سره په لاندې توګه ضروري بلل کيږي. لاندې ټکي د ښوونې او روزنې اساسي شاخصونه شميرل کېږي.

۱– اعتقادي او اخلاقي موخې:

– د ايمان پياوړتيا او د اسلام په سپيڅلو اساساتو باندې اعتقاد، پر قرآني تعاليمو او د پيغمبر(ص) په سنتو باندې او له هر ډول افراط او تفريط څخه پرته د اسلامي پوهې پراختيا

– د خدای (ج) د پيژندنې لپاره د ځان د پيژندنې د روحيې رامنځ ته کول په نفس باندې د اعتماد د روحې پياوړتيا.

او په اخلاقي ښيګڼو باندې التزام

– د نظم او دسپلين د روحيې رامنځ ته کول او د قانوني ارزښتونو رعايت کول

– د اجتماعي،تربيتي او تعليمي ارزښتونو په وړاندې د مسووليت پيژندنې د روحيې پياوړتيا

۲– علمي او ښوونيزې موخې:

د ښوونيز بهير په پايله کې چې د تعليمي نصاب او له دغه نصابه پرته صورت مومي، زده کوونکي اساسي او لازمي پوهه نه شي تر لاسه کولای او لوړو فکري مهارتونو ته وده نه شي ورکولای، نوځکه لاندې علمي ښوونيزې موخې په پام کې نيولې شويدي.

دمهارتونه زده کړه او پياوړتيا لکه اوريدل،خبرې کول، لوستل او ليکل او دغه راز د شميرو په کار وړل او هم په رسمي او خارجي ژبوکې حسن خط د ښوونيزو مهارتونو زده کول: د استعدادونو وده د ځانی ارزونې لپاره د زده کړې په بهير کې او د پايلو لاسته راوړل له هغو څخه.

– په علمي کلتوري او فني خواوو کې د فکري قابليت د پياوړتيا ژوروالی، مطالعه،څيړنه او نوښت

– د اړتيا وړ اجتماعي، فردي مهارتونو ترلاسه کول او د معاصرې تکنالوژۍ،فنونو او پوهنو زده کول

– د اجتماعي ستونزو د حل لپاره د مهارت ترلاسه کول

۳- کلتوري او هنري موخې:

- د ملي کلتور او هنر پېژندنه (لاسي صنایع، ستن ګنډنه، خامک ګنډنه، اوبدنه، مهندسي رسامي،خطاطي، نقاشي، د کـــور ښکلا او نور هنرونه) او نړیوال سالم هنرونه او همدارنګه د هنرې برخې د ښکلا پېژندې او روزنه هنري استعدادونو
- د افغانستان له تاریخ،فرهنګ او اسلامي تمدن او د نورو هیوادونو له فرهنګ سره پیژند ګلوي
- د افغانستان د ښو ادابو او سننو او فرهنګ وده او د هغه د اصالت ساتل
- د فردي او اجتماعي تمرین او فعالیتونو له لارې د هنري مهارتونو پرمختیا

۴- مدني او اجتماعي موخې:

- د لاندې موخو تعقیبول به د زده کوونکو د موقف په ودې کې د یوې کورنۍ د غړو د ځای، سیمې، ملـــي او نړیـــوالې ټولنې په توګه مرسته وکړي.
- له ملي نوامیسو څخه د ساتنې د روحیې پیاوړتیا: د اسلامي اخلاقو او حقوقو د برابرې پربنسټ د کورنیو اړیکو ټینګښت
- د ورورولۍ ، سولې، تعاون، ټولنیز عدالت ملي او بین المللي یو والي د روحیې پیاوړتیا
- د خیر غوښتنې او اخلاقي فضایلو د حس وده، له جګړو سره ضدیت او له مخدره توکو سره مبارزه
- قانون ته د درناوی د روحیې پیاوړتیا او دهغه رعایت او له ټولنیزو حقوقونه پلوی پرتـــه لـــه دې چـــې قـــام، جـــنس، عمر،اقتصادي،اجتماعي، او سیاسي تړاو په پام کې ونیول شي
- په اقتصادي، اجتماعي،کلتوري او دیني چارو کې د ګډې روحیې پرمختګ او وده
- د متقابل پوهاوي او زغملو د کلتور د روحیې رامنځ ته کول
- د نړیوالې ټولنې د تخنیکې او علمي لاس ته راوړنو او تجاربو څخه د ګټې اخیستنې د روحیې پیاوړتیا
- د انساني کرامت احترام د روحیې پیاوړتیا او د بشري حقونو احترام
- د ښځې مقام ته داحترام د روحیې پیاوړتیا او د هغوی له حقونو څخه ملاتړ
- د لویانو،ګاونډیو، او ښاریانو د حقوقو او د مدني ټولنې د موازینود رعایت د روحیې پیاوړتیا

۵- اقتصادي موخې:

- له کورني اقتصاد سره د ټولنې د اقتصاد ودې داړتیا درک او دکورنۍ له اقتصاد سره د هغه تړاو
- دکار د ارزښت درک او په ګټورو کسبونو کې د بوختیا د روحیې پیاوړتیا
- له تجملی کارونو او اسراف نه د پرهیز، قناعت او سپماکولو د روحیې رامنځ کول
- په هیواد کې د اقتصادي سرچینو پیژندنه او د هغو مناسب استخراج او ورڅخه ګټه اخیستنه او د شـــتمنیو د ســـاتنې د روحیې پیاوړتیا د اقتصادي سر چینو پیژندنه، د را ایستنې مناسب چلندونه، له هغو نه ګټه اخیستنه او له مالونو څخه د ساتنې د روحیې روزنه

له ۷-۹ ټولګیو د منځنۍ دورې عمومي موخې:

هغه زده کوونکي چې لومړنۍ دوره په بریالیتوب سره تیروي. له غوښتنې سره سم په دې ښوونیزې او روزنیزې دورې کـــې شاملیږي، ددې دورې بشپړه موخه د زده کوونکو د مینې او استعداد په انډول د ژوند د مختلفو لارو ټاکـــل د هېـــواد د امکاناتو او اړتیاوو په پام کې نیولو سره ددې دورې موخې باید داسې په پام کې ونیول شي.

۱- د راتلونکې دورې لپاره د تیرو دورو د ښوونیزو او روزنیزو لاس ته راوړنو پیاوړتیا او وروستۍ دورې ته چمتووالی

۲- له اسلامي پوهنې سره زياته آشنايي او په اعتقادي مبانيو او اخلاقي، ديني مسايلو کې ژور فکـــر کـــول اود معلومـــاتو پراختيا:
۳- د لوی ښښتن د زياتې پيژندنې په منظور د ځان پيژندنې د روحيې وده
۴- په درسي بيلابيلو رشتو کې د زده کوونکو د استعدادونو تشخيص
۵- د ژوند د چاپيريال د طبيعت د قوانينو، پوهنو، بشري پرمخ تللو تجربو په هکله د معلوماتو زياتوالی چې د ساينس او علم د اساساتو پر مفاهيمو باندې ولاړ وي.
٦- د هېواد د رسمي ژبو د زده کړې متوازنه وده، د مورنۍ او بهرنيو ژبو پياوړتيا او وده او د تحريري او شفاهي مرامونو په افادو کې د زده کوونکو د علمي سويې پرمختګ
۷- د وروروليۍ تعاون، سولې، ملي يووالي، نارواجګړو او نشه يي توکو سره ضديت، د راز راز تبعيض او تعصب نفـــې او زده کوونکو ته په ښو کارونو او په سالمو سياليو کې لوری ورکول
۸- د مسلک په انتخاب کې د زده کوونکو د استعدادونو مينه او ذوق او د هغوی د تصميم نيونې د مهارتونو وده
۹- د مسؤوليت منښې دروحيې پياوړتيا او په ديني، کلتوري او ټولنيزو چاروکې د زده کوونکو د معلوماتو وده
۱۰ د زده کوونکو د علمي زمينې د برابرولو او د کار او هڅې لپاره د زده کوونکو د مينې روزل
۱۱- په روزنيزو بهيرونه کې د ځاني سنجش د مهارتونو وده
۱۲- د خپل ځان له جسمي روغتيا څخه څارنه

د تاریخ د زده کړې ارزښت

۱– تاریخ څه دی؟

تاریخ هغه پوهنه ده چې تیرې پېښې د وخت او ځای په قید سره بیانوي. د پېښې په اړه زمان او مکان ته دقت او ځیرتیا تاریخ له افسانو څخه بیلوي، هره پېښه چې په یوه ټاکلي وخت او یوه ټاکلي ځای کې واقع شوې وي، یوه تاریخي پېښه بلل کیدای شي، د ساري په ډول: د بدر غزوه چې د هجرت په دویم کال او مدینې ته نږدې پېښه شوې ده، دا یوه تاریخي پېښه ده– دا د تاریخ دنده ده چې د هغې پېښې په اړه موږ ته معلومات راکړي، د تاریخ علم له اجتماعي علومو څخه دی، د اجتمـــاعي علومو له مختلفو څانګو سره اړیکې لري، دغه اړیکې له ځینو علومو سره یو اړخیزې دې، لکه د کیمیا، بیولوژي، فزیـــک سره او له ځینو نورو علومو لکه: ټولنپوهنې، اقتصاد، بشر پیژندنې، لرغون پیژندنې او نور سره دوه اړخیزه اړیکې لري. هم د علومو دغې ډلګۍ ته مرسته ورکوي او هم موخې ته د رسیدو لپاره ورځینې مرسته غواړي، د بشرى ټولنې د تاریخ د پیژندنې لپاره باید څو اړخیزه مطالعې ترسره شي، دغه اړخونه عمدتاً د ټولنو کلتوري، اقتصادي، ټولنیزو او سیاسي جوړښت په خپلې لمنې کې رانغاړي. د همدې جنبو پر بنسټ کولای شو تاریخ د ټولنو کلتوري، اقتصادي، ټولنیز، تحلیلي او سیاسي تاریخ تر سرلیکونو لاندې وویشو. پوهانو د تاریخ د ښې پوهیدنې لپاره تاریخ په دوو برخو ویشلی دی:

۱– له تاریخ څخه دمخه دوره

۲– تاریخي دوره

د تاریخ د پېښو د پیژندنې لپاره تاریخي سر چینې مهمې دي، د تاریخي منابعو له شتون نه پرته د تاریخي حکم صدور ممکن نه دی. خطي او تحریري منابع، شفاهي، فکلوري او مادي سر چینې او تاریخي آثار د تاریخي منابعو له ډولونو څخه دي.

د منابعو تحلیل او ارزونه د منابعو په نوعیت پورې اړه لري چې د تاریخ لیکونکو د استفادې وړ دي. د تاریخ په تـــالیف او تدوین کې حقیقت موندنه یوه ډیره ستره ستونزه ده، د لیکوال د ذهنیت نه په تاریخي متن کې له(حب بغض) اغماض، پټونې او داسې نورو مسایلو څخه مخ نیوی د تاریخ په تدوین او برابرولو کې عمده اثر پرځای پریږدي.

۲– د تاریخ د زده کړې اهمیت

تاریخ انسان له پخوانیو ټولنو او تمدنونو سره آشنا کوي. او د ژوند د تیتو او هسکو رمزونو څخه یې خبروي د تاریخ مطالعه انسان د هغه د دودونو او ادابو له تنګ چوکاټ څخه آزادوي، مطالعه کوونکي له ځانه سره د بیلابیلو ټولنو د ژوند د راز راز سبکونو نندارې ته په مختلفو زمانو کې بیایي او ډول ډول شخصیتونه او کلتوورونه راپیژني. تاریخ موږ په مختلفو ډګرونو کې د علم او تفکر د پرمختګ له عواملو سره آشنا کوي، د زمان او مکان په اوږده لمن کې د تکنالوژي وده ښیي چې تاریخ بیلابیل نظامونه او د حکومتونو بیلابیلې کړنلارې موږ ته راپیژني.

له همدې امله تاریخ د پخوانیو تمدنونو،ټولنو او نسلونو د واقعي ژوند د عبرتونو ستر کتاب دی، د دغه درس زده کړه زده کوونکو ته ددې موقع برابروي څو خپل ذهن د تحلیل ځواک ته د ټولنیز نظام په پېښو کې زیاتوالی ورکړي او په دې توګه سیاسي، اقتصادي او ټولنیز نظامونه تحلیل او نقد کړي، په خپل ژوند کې د پخوانیو له مثبتو تجاربو څخه ګټه واخلـــي او د هغوی له تیروتنو څخه ځان لیرې وساتي.

۳- د تاریخ د زده کړې موخې:

- د ثانوي دورې د تاریخ له مضمون د زده کړې څخه هیله کیږي چې لاندې پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي موخې ترسره کړي.
- د نړۍ، منطقې او هېواد له تاریخ سره زده کوونکي آشنا کړي
- له پخوانیو تمدنونو او ټولنو سره زده کوونکي آشنا کړي.
- په اجمالي ډول د ټولنیز ژوند له ټیټو او هسکو سره د هغوی پیژندګلوي
- د تیرو انسانانو د ژوند له سبکونو سره زده کوونکي آشنا شي او زده یې کړي.
- د تیرو دورو یو شمیر مهم شخصیتونه زده کوونکو ته ورو‌پیژني.
- د اسلام د تاریخ پیدایښت او پراختیا زده کوونکو ته په اجمالي ډول ووایي.
- په لنډه توګه په افغانستان کې د اسلام د خپریدو او قبلیدو تاریخ زده کوونکو ته ور زده کړي
- په بیلابیلو ډګرونو کې هغوی د علم او تفکر له ودې او پرمختګ سره آشنا کاندي.
- له سر چینو څخه د استفادې او د تکنالوژۍ له تدریجي ودې سره زده کوونکي آشناکړي.
- هغوی له هغو سیاسي بیلابیلو نظامونو سره آشنا کړي کوم چې د تاریخ په اوږدو کې یې پر انسانانو حکومت کړی دی.
- زده کوونکي وکولای شي تاریخي مفاهیم درک او تشریح کړي.
- د زده کوونکو ذهني ځواک د تاریخي پېښو د تجزیه کولو اوارزونې په اړه غښتلی شي.
- زده کوونکي په دې قادر شي څو د پخوانیو پوهانو له ګټورو تجربو څخه د خپل ژوند په بیلابیلو ډګرونو کې ګټه واخلي او دغه رنګه د پخوانیو خلکو له ناوړه کړنو څخه ځان وژغوري.
- زده کوونکي وکولای شي د سیاسي او اقتصادي نظامونو مثبتې او منفي جنبې تحلیل او بیلابیل اړخونه تر کره کتنې لاندې ونیسي.
- زده کوونکي وکولای شي ارتباطي مهارتونه د اوریدو، خبرو اترو او لوستلو له لارې له نورو سره ټینګ کړي.
- زده کوونکي ددې توان پیداکړي چې د پخوانیو له تجربو څخه په عبرت اخیستنې سره په ټولنې کې د فعالو او ګټه رسوونکو انسانانو په بڼه بدل شي.

د ټولنیزو پوهنو په زده کړې کې د درسي پروګرام لیدلوری:

په درسي پروګرام کې له لیدلوري څخه موخه علمي او ښوونیزو ملاحظاتو ته په پاملرنې سره د یوې پوهنیزې موضوع زده کول دي. د تاریخ په زده کړې کې اصلي غرض او لیدلوری له تاریخي علمي زده کړو څخه د عبرت اخیستنه ده. له علمي لیدلوري او غرض څخه منظور د یوې تاریخي پېښې جوړوونکي عناصر دي (زمان،مکان،شخصیتونه، لاملونه) د پېښو پایلې او له عبرت زده کولو څخه منظور د یوې تاریخي حادثې نه مختلف درسونه دي.

د اوم ټولګي د تاریخ د لوستونو د تسلسل جدول

څپرکی	اصلي او فرعي سرلیکونه (عناوین)	پوهنیزې پایلې	مهارتي پایلې
لومړی څپرکی د تاریخ مبادي (پیلامې)	• د تاریخ د علم او ګټو په هکله یې څه معلومات لرئ؟ • د مورخینو سر چینې څه دي؟ • آیا په تاریخ کې د زماني د ویش په هکله معلومات لرئ؟ • آیا د نیټو او د هغو د تبدیلی سره اشنایي لرئ؟	له زده کوونکو څخه هیله کیږي، چې ددغه څپرکي په لوستلو سره لاندې پوهنیزې موخو ته لاس رسی ومومي : • له لاندې مفاهیمو سره اشناشي. د تاریخ تعریف او پیژندنه مخکې له تاریخه، وروسته له تاریخه، لمریز تقویم، قمري تقویم، زماني لیک. • له کلتوري میراثونو سره اشنا کیدل. • د تاریخ په اهمیت پوهیدنه.	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې ددې څپرکي په لوستلو سره لاندې مهارتي موخې ترلاسه کړي. • د زماني لیکی انځورول د تاریخ نه د وړاندې او وروسته عصرونو لپاره. • د شمیرنې د کارونو سرته رسول د لمریز تقویم تحویل لپاره په سپوږمیز باندې او باالعکس او اپوته. • د پخوانیو تمدنونو د تاسیس د لاملونو تفسیر. • د نقشې پرمخ د پخوانیو تمدنونو ځانګړې کول.
دویم څپرکی د افغانستان لومړني مدنیتونه	• آیا د افغانستان پنځه زره کلن تاریخ په پیلامې پوهیږئ؟ • آیا آریایان پیژنئ؟ • د ویدي مدنیت په اړه مو څه اوریدلي دي؟ • د افغانستان اساطیري تاریخ پیشد ادیان، اسپه، کیانیان. • افغانستان او پردي، هخامنشیان –موریایان او یونانیان. • د یوناني باختري خپلواکو دولتونو رامنځ ته کیدل. • آیا د کوشانیانو په اړه موڅه اوریدلي دي؟ • آیا د کوشانیانو د امپراتورۍ پولې پیژنئ؟ • د کوشانیانو د امپراتورۍ د رټو او مهمو مرکزونو په هکله څه معلومات لرئ؟	له زده کوونکو څخه هیله کیږي، چې ددغه څپرکي په لوستلو سره لاندې پوهنیزې موخو ته لاس رسی ومومي : • له مفاهیمو او اصطلاحاتو سره اشنا کیدل . • د افغانستان د ۵ زره کلن تاریخ له پیلامې سره اشنا کیدل. • د آریایي تمدن د کډوالۍ تګ لورې د وربښمو واټ. • د آریایانو د ژوند له څرنګوالي سره اشنا کیدنه. • د آریایانو د تمدن پلازمینې او ټولواکانو سره اشناکیدل. • په لویدیځ او سویل کې د آریایانو له کډوالۍ سره اشنا کیدنه. • له سکندر نه وروسته د خپلواکو هیوادونو سره اشنایي. • په افغانستان کې د وربښمو د لیارې له ځانګو سره اشنایي.	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې ددې څپرکي په لوستلو سره لاندې مهارتي موخې ترلاسه کړي. • د نقشې پرمخ د اریایي مدنیت د پولو ټاکل. • د یوې نقشې پر مخ د آریایانو د کډوالۍ د تګ لورې انځورول. • په لرغوني افغانستان کې د لومړني سیاسي جوړښت د لاملونو د رامنځته کیدو تفسر. • د لرغوني افغانستان د تاریخي سوداګرۍ د اهمیت څرګندونه.

	• أیا یفتالیان پیژنئ؟ • افغانستان د اسلام د مبین دین مقارن یا په بلې وینا په عین یا نږدې زمانې کې.		
دریم څپرکی د لرغوني نړۍ تمدنونه	• أیا د لرغوني مصر له تمدن سره اشنایي لرئ؟ • أیا د لرغوني مصر د تمدن په هکله معلومات لرئ؟ • راځئ د بین النهرین له لرغوني تمدن سره اشناشئ. • أیا د ایران له لرغوني تمدن څخه معلومات لرئ؟ • راځئ د لرغوني هند له تمدن سره اشنا شئ. • أیا د چین له لرغوني مدنیت نه خبر لرئ؟ • أیا پوهیږئ د لرغوني یونان تمدن څرنگه پیل شو ؟ • أیا دامو هم اوریدلي دي چې د لرغوني روم خلکو څرنگه وضع درلوده؟	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې ددې څپرکي په لوستلو سره لاندې پوهنیزې موخې ترلاسه کړي: • له اصطلاحاتو او مفاهیمو سره اشنایي. • د ډبرې عصر، د فلزاتو عصر، لرغوني زمانه، منځنۍ پیړۍ، معاصرې پیړۍ او تمدنونه. • د پخوانیو تمدنونو له بریاوو سره اشنایي. • د روم، یونان، چین، هند، فینقي، بین النهرین او مصر د تمدنونو له تاسیس سره اشنا کیدل. • د لرغونو تمدنونو له رېتو او مهمو لاس ته راوړنو سره اشنا یدنه.	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې ددې څپرکي په لوستلو سره لاندې مهارتي موخې ترلاسه کړي. • د پخوانیو تمدنونو لپاره د یوه زماني خط او لیک انځورول. • د پخوانیو تمدنونو د جغرافیایي توضیح کول او ښوولو لپاره د نقشې انځورول (ترسیم کول). • د اهمیت او موقعیت له پلوه په جدول کې د پخوانیو تمدنونو مقایسه. • د بین النهرین او مصر د تمدنونو په باره کې د څرگندونې لیکل.

خلورم څپرکی د اسلام تاریخ	• له اسلام څخه د مخه د عربستان د وضع د څرنګوالي په هکله پوهیږئ؟ • د حضرت محمد مصطفی (ص) له ژوندانه سره بشپړه اشنایي. • آیا د اسلام د مبارک دین د پیلیدو په لومړیو وختونو کې د اسلامي فتوحاتو او غزواتو په هکله معلومات لرئ؟ • آیا پوهیږئ. د حضرت ابوبکر صدیق (رض) خلافت څرنګه پیل شو؟ • د حضرت عمر فاروق (رض) د خلافت په اړه څه معلومات لرئ؟ • آیا د حضرت عثمان (رض) د خلافت د دوران د پېښو په اړه معلومات لرئ؟ • د حضرت علي کرام اله وجهه د خلافت دوره څرنګه تیره شوه؟ • آیا د امویانو د خلافت د دورې په هکله څه معلومات لرئ؟ • آیا پوهیږئ چې د امویانو خلافت څرنګه راوپرزید؟ • آیا په دې پوهیږئ چې له امویانو نه عباسیانو ته خلافت څرنګه ولیږدید؟ • او بالاخره د عباسیانو خلافت څرنګه راوپرزید؟ • آیا پوهیږئ چې د عربستان اوضاع له اسلام څخه دمخه څرنګه وه؟ • د لوی څښتن جل جلاله د استاذي حضرت محمد مصطفی صل اله علیه و آله وسلم له ژوند سره لا زیات اشنا شئ. • آیا د اسلام د مبارک دین د لومړیو کلونو له سوبو فتوحاتو او غزواتو په هکله معلومات لرئ.	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې ددې څپرکي په لوستلو سره لاندې پوهنیزې موخې ترلاسه کړي: • له راشدینو خلفاوو • حضرت ابوبکر صدیق (رض). • حضرت عمر فاروق (رض). • حضرت عثمان (رض). • حضرت علي کرام اله و جهه سره اشنایي. • د اموي خلافت له مهمو خلفاوو او سر لښکرانو سره اشنایي. • د اموي دولت د راپرزیدو د لاملونو سره اشناکیدنه. • د عباسي خلافت له مهمو او رتبو خلفاوو او سرلښکرانو سره اشناکیدل. • د عباسیانو د دولت د راپرزیدو د لاملونو سره اشنایي. • له اصطلاحاتو او مفاهیمو سره اشنایي، عباسي، اموي، خلافت، غزوې، له اسلام نه دمخه. • په جزیرة العرب کې له اسلام څخه دمخه د عربو له احوال سره اشناکیدل. • په اسلامي دوران کې له کلتوري اقتصادي او ټولنیزو بدلونونو سره اشناکیدل.	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې ددې څپرکي په لوستلو سره لاندې مهارتي موخې ترلاسه کړي. • د حضرت رسول اکرم (ص) په زماني کې د تاریخي پیښو، او غزوو د مشخص او ځانګړي کولو لپاره د یوه زماني خط او لیکنې انځورول. • د حضرت رسول اکرم (ص) له زماني نه د عباسي دولت تر پایه د حکومتي دورانونو د زماني تسلسل په اړوند د لیکنې او خط انځورول. • د شام او عراق په ښارونو کې د اسلامي مهمو او رتبو جګړو، مشخصولو لپاره د یوه زماني لیکنې او خط انځور. • د اسلامي نړۍ په نقشې باندې د عباسي دولت تر را پرزیدو پورې د فتح شویو مهمو هیوادونو او ښارونو مشخص کول. • د عربو د شبه جزیرې پر نقشې د دو عباسي او اموي دولتونو د جغرافیایي موقعیتونو تشخیص. • د حضرت رسول اکرم (ص) د مبارکې شجرې انځورول. • د اسلامي جنګونو او غزوو د یوې تاریخي طرحې انځورونه.

د اجتماعیاتو په زده کړو کې د تدریس ستراتیژي:

د اجتماعي درسونو د تعلیمي نصاب د تدریس ستراتیژي لکه د نورو څانګو په څیر ډول ډول ده، خو د اجتماعي درسونو مضمون ځانګړې ستراتیژي لري چې د هغو د موضوعاتو له طبیعت سره مناسبه ده.
دلته لازمه ده چې هغوستراتژیو ته مخه کړو کوم چې د تاریخ د مضمون له طبیعت، د افغانستان له شرایطو او د زده کوونکو له علمي اوسنۍ کچې سره سمون لري. دغه ستراتیژۍ پر دې اصل ولاړې دي چې زده کړه د زده کوونکي پر محور راڅرخي، او ښوونکی یوازې د زده کړې کار اسانه کوي، صحیح او سمه زده کړه ډول ډول ستراتژیو ته اړتیا لري چې باید د مضمون له طبیعت سره تناسب ولري مهمې ستراتیژۍ عبارت دي له:

۱- پلټنه او د مسئلې حل:

د مسئلو د حل ستراتژي هغه ستراتژي ده چې اساسي پوښتنې مطرح کوي او زده کوونکي یې باید ځواب ووایي او د هغو حل بیامومي، زده کوونکي دا کار باید د معلوماتو او حقایقو د تفحص له لارې په لاندې پړاوونو کې ترسره کړي، د نمونې انتخاب، د مسلې تاکل، فرضیه جوړونه، د ذهني حل لارې، د مسلې د حل لارې، د بیان راټولول، د بیانونو راټولول او تحلیل، له وینااو څخه نتیجه اخیستنه، د اند څرګندونه، د ښوونکي زیاته ځیرتیا، کولای شي له دې ستراتیژۍ څخه د واقعي ژوند د مسائلو د اداري په ترخ کې(اقتصادي، اجتماعي او سیاسي)ګټه واخلي او زده کوونکي په څو ډلو وویشل شي چې د ممکنو جلا لارو په اړه بحث وکړي، ښوونکي باید له زده کوونکو سره مرسته وکړي او اړینې سرچینې د هغوی په واک کې ورکړي، د ښوونې او روزنې عملیات تنظیم او هغوی وهڅوي چې له خپلو مهارتونو څخه په بحث او پلټنې کې استفاده وکړي

۲- د متن شاربنه (تحلیل)

له دغې ستراتیژۍ څخه د تاریخ مضمون او مدني معلوماتو په تدریس کې ګټه اخیستله کیږی. دغه ستراتژي له متونو منابعو او مراجعو څخه غوره کیږي او دغه ستراتیژي لاندې پړاوونه لري.
– له هغه وروسته چې اصلي متن زده کوونکو ته توزیع شو، ښوونکی هغه لولي.
– زده کوونکو ته یو لنډ وخت ورکوي چې متن ولولي او پرهغو پوښتنو چې مطرح کېږي، فکر وکړي.
– ښوونکی او زده کوونکي په ډله ییزې مباحثې کې پر ځوابونو بحث وکړي.
– ښوونکی د اصلي متن او نورو توکو په منځ کې اړیکې ځای پرځای کوي چې د بیلابیلو مضمونونو تر منځ اړیکه رامنځ ته شي.

۳- د مستقیم تدریس ستراتژي

هغه مهال له دې چلند څخه ګټه اخیستله کیږي چې ښوونکی وغواړي د بیان له چلند څخه په کار اخیستنې سره مطالب څرګند کړي. په دې چلند کې اساسي نقش ښوونکی لوبوي. دغه تګ لاره د تاریخي موضوعاتو د تدریس لپاره لکه(لومړۍ نړیواله جګړه) مناسبه ده ښوونکی کولای شي له دې کړنلارې څخه په کار اخیستنې سره، د مفاهیمو تدریس او تعمیم ته د رسیدنې لپاره استفاده وکړي، په هغه صورت کې چې له قیاسي طریقې څخه کار واخلي او لاندنی پړاوونه مراعات کړي
– د مفهوم لپاره یو تعریف افاده کړي.
– له زده کوونکو سره د اقتصاد د ځانګړتیاوو په اړه مباحثه وکړي
– د کرنې او سوداګرۍ د اقتصاد د مفهوم په اړوند مثالونه ووایي.
– له مفهوم څخه د مثالونو په وړاندې کولو سره له هغوی څخه وغواړي چې هغه سره ګډې کړي.

۴ - د ډله ییز کار ستراتژي:

په دې چلند کې زده کوونکي په څلور او شپږ کسیزو ډلو ویشل کیږي، دغه د زده کړې فعال چلند صحیح غوړ نیولو او د خبرواترو د مهارتو له لارې زده کوونکي هڅوي، په دې چلند کې د هرې ډلې زده کوونکي یوه ګډ هدف ته د رسیدو لپاره له یو بل سره کار کوي. ښوونکی کولای شي له زده کوونکو سره د مرستې لپاره له ځینو وسایلو څخه ګټه واخلي.

له ډله ییز کار چلند څخه کولای شو د ساده څیړنو په سرته رسولو، د نقشې په ترسیم، د یوې ننداري د ښودلو او د یوه مدل د جوړولو په اړه استفاده وکړو.

۵ - د نقش لوبول

دغه چلند د زده کولو له فعالو چلندونو څخه شمیر کیږي، په دې چلند کې له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې ټاکلې نقشونه چې په واقعي ژوند کې شتون لري، ولوبوي. ښوونکی باید هر یوه زده کوونکي ته وواېي چې یو رول ولوبوي د ساري په ډول له زده کوونکو څخه غوښتل کیږي چې د کرنې وده تمثیل کړي، ښوونکی د زده کوونکو په مرستې سره موضوع ځانګړې او د ټاکلې رول د لوبولو لپاره کسان غوره کوي. د ساري په ډول: د بزګر د رول لپاره لومړی زده کوونکی د کرنې وزارت لپاره، دویم زده کوونکی او دریم زده کوونکی د ځمکې د څښتن لپاره غوره کوي. وروسته له هغې ښوونکی، زده کوونکي ازمويي، ټولګی د ازموینې لپاره تیاروي او زده کوونکي خپل رول لوبوي.

۶- د تمرین روش یا چلند

تمرین یو له هغو فنونو څخه دی چې له ډیر پخوا څخه په کار وړل شویدی. نن سبا چې روزنیزې موخې د پوهنیزو، ذهنیتي او مهارتي چاپیریال په دننه کې را نغاړل او تنظیمیږي. نو ورسره ورسره زده کوونکو ته د مناسبو تمرینونو په ورکړې کې هم د ښوونکي مسؤولیت زیاتیږي.

تمرین بیلابیل ډولونه لري:لکه تکراري تمرین او استنباطي تمرین چې د مفاهیمو د استعمال، تفکر او استدلال سره مل دي.

عملي تمرینونه: له عملي او کړنیزو تمرینونو څخه کولای شو د تاریخي، جغرافیایي نقشو، د جغرافیایي اوږدوالي، پلن والي (طول، عرض) او شجره نامو یا په بلې وینا د نسبونو په اړه کار واخلو.

۷- توضیحي چلند:

توضیحي چلند له چاپي مطالبو څخه په ګټې سره زده کوونکو ته د اطلاعاتو له مستقیم لیږد څخه عبارت دی. د تدریس د تشریح او نور و رسنیو نه په ګټې اخستنې سره. په دې چلند کې ښوونکی درسي موضوعات او مفاهیم زده کوونکو ته وړاندې کوي، د توضیحي چلند له ښګینو څخه یوه داده چې کولای شو زده کوونکو ته د حقایقو مکمله ټولګه، اصول او مفاهیم په منسجم ډول ور زده کړو. ددغه چلند له محدودیتونو څخه دادي چې زده کوونکي حاضر او تیار مطالب تر لاسه کوي او د حقایقو په کشفولو کولو کې فعال ښوونکی دی. دغه چلند په هغه صورت کې چې له نورو چلندونو سره په کار یووړل شي، اغیزمن به وي له توضیحي چلند څخه د ډیرو علمي مفاهیمو په زده کړې کې کولای شو، ګټه واخلو.

۸- د ډله ییزو خبرواترو چلند –ډله ییزه(مباحثه)

د مباحثې یا خبرواترو چلند یو ډیر لرغونی چلند دی چې د ښوونې او روزنې د تاریخ په اوږدو کې عملي شویدی، په ډله ییز چلند کې ښوونکی لومړی زده کوونکي په څو ډلو ویشي، هرې ډلې ته موضوع مشخصوي او له زده کوونکو څخه غواړي چې د هغه په اړه بحث وکړي. په پای کې یو تن له دې ډلې څخه پایله نورو زده کوونکو ته وایي.

څو حپل اندونه، عقاید، تجربې له نورو سره شریک کړي، که چیرې ښوونکی په ډله ییز بحث کې څارنه او نظارت ونکړي ممکنه ده چې د ډلې وخت په بې ګټو خبرواترو تیر شي له دې چلند څخه کولای شو د ټولنیزو مسایلو پــه زده کولــو د تاریخي اتلانو د کړو وړو او یا په انساني بشري جغرافیې پورې اړوند مسایلو کې کار واخلو.

۹- پروژه یي چلند (د کار واحد)

د (پروژه یي یا د کار واحد) چلند د عملي چارو د سرته رسولو، مطالعې، د حل د لارې د موندلو، د اطلاعاتو د ټولولو اړتیا را منځ ته کوي. دغه چلند معمولاً له ښوونځي نه بهر صورت مومي. په دې چلند کې ښوونکی د زده کوونکو د مینې سره سم یوه موضوع غوره کوي او بیا له هغو څخه غواړي چې په هلکه یې اطلاعات را غونډ کړي او یا یې په اړه د یوې کړنې په سرته رسولو لاس پورې کړي. د ساري په توګه: د عکاسۍ د کمرې په مرسته د ډبرو را ټولونه، د عکسونو تیــارول، د یوې تاریخي جوړښت یا یوې ودانۍ څیړنه، له یوه کوچني جغرافیایي ځای څخه د یوې نقشې تیارول او د یــوې ټــولنیزې موضوع په اړه څیړنه.

۱۰- علمي کتنه

پوهنیزې هلې ځلې له ښوونځي نه بهر یوه تجربوي کړنه ده چې له ټولګي نه بهر تر سره کیږي. د ساري په ډول: په ښــار کې ګرځیدنه، له یوې فابریکې څخه کتنه، له بازار، کتابتون، تاریخي شیانو، له یوې ادارې، یوې کرنیزې کروندې، یوه کان، یو موزیم او یا یوې جغرافیایي منظرې څخه کتنه او داسې نور. لازمه نده چې علمي کتنه هرومرو د یوه یا څو لرې ځــایونو لیدنه کتنه وي، بلکې د زده کوونکو د شاوخوا چاپیریال لیدنه کتنه ده چې زده کوونکي ورڅخه زده کړې علمي سیر یــا علمي (هلې ځلې) موشمیرل کیږي

۱۱—د پوښتنې او ځواب چلند:

د پوښتنې او ځواب چلند هغه فن دی چې کولای شو له هغه څخه د ټولو لوستونو په وړاندې کولو او تدریس کــې کــار واخلو. په تیره په هغه وخت کې چې ښوونکی غواړي د زده کوونکو پاملرنه د یوه مفهوم په اړه د تفکر لپاره راواړوي، لــه دې چلند څخه کار اخلي ممکنه ده چې له دې فن څخه د هغو مطالبو د مرور لپاره چې دمخه ویل شویدي، د زده کوونکو د زده کړې د ارزونې لپاره کار واخیستل شي.

د هغو پوښتنو ډولونه چې ښوونکی کولای شي هغه رامنځ ته کړي، کولای شو په لاندې ډول لنډې خلاصه کړو:

۱– پوښتنه د لنډولو یا خلاصه کولولپاره

– مثال: د کوشانیانو لوست ولولئ او لنډ یې کړئ.

۲– تجزیه او تحلیل شاربل)

– مثال: څه لاملونه وو چې سکندر مقدوني ډیرې سیمې ونیسي؟

د زده کوونکو د معلوماتو د ارزونې ستراتیژي:

ارزونه د زده کړې موخو ته د رسیدو د کچې د تشخیص وسیله ده. ارزونه د بریالیتوب او د زده کړې له کړنو څخه یـــو روښانه انځور ښوونکي ته ورکوي، ټولنیز لوستونه، په نور مضامینو کې له مشابه روشونو څخه په ارزونه کې کار اخلي، خو د موضوع د توپیر په خاطر له ځینو څخه یې ګټه اخیستله کیږي.

له هغه ځایه چې ارزول له روزنیزو ارزښناکو او مهمو پروګرامونو څخه دي. د یو لوست زده کول دا ګټه لري چـــې لـــه جمود(حالت تلقین او د معلوماتو له یادونې) څخه ووځي او په ژوندۍ توګه په (بحث،تحلیل،تفسیر او د مسایلو په حـــل) تبدیل کیږي.

د ارزونې د ستراتیژۍ ځینې مهمې او ارزښناکې برخې په لاندې ډول دي.

۱- دکتبي کاغذ او قلم چلند

دغه چلند چې له قلم او کاغذ څخه کار اخلي، یوه له ډیرو مهمو ستراتیژیو څخه ده چې د زده کوونکو ځواک او استعداد په ځانګړو کارونو کې اندازه کوي، په دې چلند کې زده کوونکي هغو پوښتنو ته چې هغوی ته ورکول شوي، په لیکلي ډول ځواب ورکوي. په څلورومیاشتنیو یا کلنیو ازموینو کې معمولاً له دې چلند څخه کار اخیستل کیږي.

چې د زده کوونکو د زده کړې کچه یوه ځانګړې ښوونیزه دوره کې وارزول شي.

باید یادونه وشي چې دا ازموینه یواځې د پیژندګلوۍ په برخه کې پاتي کیږي.

۲ــــد ملاحظه چلند (مشاهده)

په دې چلند کې ښوونکی یا کتونکی خپل ټول حواس زده کوونکي ته اړوي چې هغه په ټاکلي ځای کې وڅاري.

ددې څارنې موخه داده چې هغه معلومات چې د زده کوونکي په اړه یې ترلاسه کړي تر څو له هغو نه د مهارتونو، سلوک او اخلاقو په اړوند چې په زده کوونکي پورې اړه لري، کار واخیستل شي. د ملاحظې او کتنې پر مهال له بیلابیلو وسایلو څخه کار اخیستل کیږي، د ساري په ډول: د اندازې اخیستنه چې کله ناکله عددي یا شمیرییزه وي او کله بیا غیر عددي یا غیر شمیره ییزه. وروسته تر هغه چې ښوونکي دغه اطلاعات سره راټول کړل، باید هغه په کمي صـــورت وارزوي چـــې د زده کوونکو د قوت او ضعف ټکي بیامومي، د کتنې یا(مشاهدې)په چلند کې له راز راز چک لیست څخه کار اخیستل کیږي.

چک لیستونه بیل بیل ډولونه لري د ساري په ډول:

- د مسایلو په حل کې د زده کوونکو د مهارت د سنجولو چک لیست
- د زده کوونکو د کړنو د سنجولو چک لیست
- د ارتباطي مهارتونو د سنجولو چک لیست
- ښوونکی کولای شي د لوست د تنوع او ډول ډول والي لپاره په خپله د زده کوونکو د کړنو او چلند د کتنې په چـــک لیست لاس پورې کړي.

پام وکړئ هغه نمونوي چک لیست ته چې د مسایلو په حل کې د زده کوونکو د مهارت د کچې پیداکولو لپاره په کار وړل کیږي

شمیره	معیار	ضعیف(۱)	منځنی(۲)	ښه(۳)	لوړ(۴)
۱	چلند				
۲	د مسلې ځانګړې کول او ارزونه یې				
۳	وړاندې کول(ارائه)				
۴	د توکو ګیډۍ کول او ارزونه یې				
۵	تصمیم نیول				

په کړنې باندې ولاړ چک لیست

په دې چلند کې زده کوونکي هغه څه چې په واقعي ژوند کې یې زده کړي، روښانه کړي او یا هغه څه وکړي څو خپل مهارتونه وښیي. په دې چلند کې هغه معیارونه، لکه: د زده کوونکي څرګندونې د لومړي رول سرته رسول، په ډله کې ګډکار، د فردي کار سرته رسول او نورې کړنې د پام وړګرځي.

د تاریخ په لوست کې د زده کوونکو د کړنو د کچې معلوملو د چک لیست بیلګه

شمیره	معیارونه	منځنی	ښه	لوړ(عالي)
۱	له دوستانو سره په فصیحه او صحیحه ژبه اړیکې نیسي			
۲	د تاریخ له ژبې څخه کار اخلي			
۳	د ټولو زده کوونکو لورته ګوري			
۴	له یوه ځواکمن او پیاوړي شخصیت څخه برخمن دي			
۵	د زده کوونکو پوښتنو ته په جرات او ډاډ ځواب وایي			
٦	مفاهیم او اصطلاحات تعریفوي			
۷	د محتوا مهم او ستونزمن عناصر ټاکي			
۸	له تاریخي نقشې نه کار اخلي			
۹	د یوه صحیح چلند په منظور په زده کړه کې له اړینو توکو څخه کار اخلي			
۱۰	خپل مطلب په یوه ټاکلي وخت کې ترسره کوي			

۳- د اړیکو لرروونکو مهارتونو د ارزونې چک لیست:

دغه چلند له نورو سره د اړیکو د مهارتونو د تر لاسه کولو او اندازه کولو په منظور کار وړل کیږي. د ټولنیزو لوستونو نصاب د ارتباطي مهارتونو په ودې باندې ولاړ دی. په دې ستراتیژۍ کې معلومات د زده

کوونکي د ارتباطي کړنو له مينځه د تفکر ځرنګوالی او د هغه چلند د مسايلو په حل کې راټوليږي. لاندې مثال ته پاملرنه وکړئ.

د ارتباطي مهارتونو د اندازې اخيستنې د چک لست بيلګه

شميره	د اړيکې مهارتونه	هو	نه	
۱	ابتکاري افکار نوروته وړاندې کوي			
۲	کله چې مطلب ورته ځرګند نه شي د نورو وړانديز مني او لــه خپله انده تيريږي			
۳	د نورو فکرونو(سوچونو)ته درناوی کوي			
۴	په هغه کار کې چې ورته سپارل شويدی، د مسووليت احساس کوي			
۵	له نورو سره ګډ کار کوي			

پاملرنه:د زده کوونکو يوه برخه صنفي نمرې په ټولګي کې د زده کوونکو د کړنو پر بنسټ د ښوونکي د کتنې لــه مخــې ځانګړې کيږي او پاته نورې يې د اداري په تصميم او د پوهنې وزارت په ارز ونې پورې تړاو لري.

د تاریخ د درسی پروګرام اجرایي لوازم

۱- د اړتیا وړ پوهنیز مرستندوی شیان

توره تخته تباشیر،مارکر، د ښوونکي لارښود کتاب ورځپاڼې، مجلې. پوهنیزچارت
فلش کارت، ډول ډول جغرافیایي نقشې، اړوند کتابونه، د امکان په صورت کې کامپیوتر او انټرنـــت. راز راز ســـلایدونه، دجغرافیایي فلمونه، انځورونه، تاریخې اطلسونه، د ځمکې کره د تاریخي لړیو ګرافونه او شجر پاڼه، مســـتند تـــاریخي او داستاني فلمونه،د موضوع په اړوند د تاریخي شخصیتونو عکسونه، انځورونه،نقشې، تاریخې معتبرکتابونه او سر چینـــې، د مسکوکاتو البومونه، مسکوکات، جغرافیایي کاغذي پیسې او نور.

۲- د تاریخ له ښوونکي نه هیلې

الف ـــ عمومي صلاحیتونه

د تاریخ د لسانس درجې لرل او یا لږ تر لږه له بکلوریا نه پورته په خپلې څانګې کې له وروستیو اطلاعاتو سره آشنایي لرل، د زده کوونکو د عمر په اړوند او ذهني ځانګړتیاوو سره پیژندګلوی، د تدریس له چلندونو سره پیژندګلوي، د زده کوونکو له پوهې څخه د ارزونې د څرنګوالي او د تدریس له چلند سره پیژندګلوي

د ښوونکی له دندې سره مینه ولري او د اخلاقي صلاحیت لرل

ب: ځانګړي صلاحیتونه

د تاریخ له درسي مفرداتو سره پیژندګلوي او د بیلابیلو درسونو د تدریس له چلندونو سره بلدتیا

– د بیلابیلو لوستونو دیادولو لپاره د پلان د جوړولو ځواکمني

د ټولګیو د اداري ځواکمنې

له درسي او ممد درسي وسایلو څخه د کار اخیستنې ځواکمني

۳-له ښوونځي نه هیلې:

د پروګرامونو د سرته رسولو لپاره د شرایطو رامنځ ته کول، د درسي کتابونو تیارول، د ښوونکي لارښود، د زده کړې توکي او د زده کوونکو له مشرانو سره د منظمې اړیکې رامنځ ته کول

د زماني پروګرامونو د اجرا کولو په اړوند د پوهنې وزارت مصوباتو ته پاملرنه

په ټولګې کې د ښوونکو پرکړنو څار او د ښوونکو لارښوونه

په ښوونځیو کې د کتابتونونو را منځ ته کول

د کورنیو په ګډې کړنې سره د ښوونکو د اړتیا وړ کتابونو تیارول

۴- له کورنیو څخه غوښتنه:

– د کوچنیو زده کوونکو د ښوونیز څرنګوالي په اړه له ښوونکو سره اړیکه نیول

– د زده کوونکو د زده کړې له پرمختګ څخه خبر لرل

– د ښوونځیو له اداري سره مرسته

دویم څپرکی

د تاریخ لوستنه د تدریس لارښود

ددې لارښود په لومړي څپرکي کې تاسې ښاغلي ښوونکي د درسي پروګرام له سریزو او کلیاتو، د لوست ورکولو له چلندونو او ددې پروګرام د ارزونې له څرنګوالي سره آشنا شوئ په دې څپرکي به د تدریس له کلني پلان او د هر لوست د تدریس له بهیر سره آشنا شئ.

د تدریس کلنی پلان:

دغه پلان دا ښوونه کوي چې تاسو څرنګه د یوه کال په ترڅ کې د یوه درسي کتاب محتوا(دننه توکي) په ورځو،اونیو، او میاشتو وویشی.زموږ په هېواد کې د ښوونیز کال پیل په تودو او سړو ولایتونو کې توپیر لري په ګرمسیرو ولایتونو کې ښوونیز کال د مني له لومړۍ سر څخه پیلیږي او د مرغومي(جدي)میاشتی دوه اونۍ ازمویني ته بیلې شوي او په وروستنۍ اونۍ کې زده کوونکي په رخصتۍ ځي، د پسرلي د میاشتو په پای کې یعنې د غبرګولي(جوزا) میاشتې دوه لومړنۍ اونۍ ازمویني ته بیلې شوي او زده کوونکي په دوو وروستیو اونیو کې د کال د پای په رخصتۍ ځي.

د سړو سیمو په ولایتونو کې ښوونیز کال د کب (حوت) له پنځه لسمې څخه پیلیږي. د ښوونیز کال تر نیمایي د چنګاښ(سرطان) میاشتې پورې دوام کوي. په دوو وروستیو اونیو کې ازمویني پیلیږي. زده کوونکي د زمري(اسد) د میاشتې په دوو اونیو کې له ازموینې څخه وروسته په رخصتۍ ځي. په دې سیمو کې په ښوونیز کال کې د پای ازموینې د لیندۍ (قوس) میاشتې په دوو اونیو کې پیل او تر ازموینې وروسته زده کوونکي د کال تر پایه په رخصتې ځي، د پوهنیز کال موده په ټول کال کې ۲۸ اونۍ ده. د کلني پلان د تنظیم او جوړولو لپاره د درسي کتاب د پاڼو شمیر په ۲۸ اونیو ویشل کیږي.

تر لاسه شوي شمیره دا ښودلای شي چې ښاغلي ښوونکي په اونۍ کې باید د کتاب څو پاڼې تدریس کړي: د هر لوست په ورځینی پلان کې د هر لوست پر ښوونیزو موخو، د لوست ورکولو پر څرنګوالي، د تدریس پر لوازمو(توکو)، د زده کوونکو د معلوماتو د ارزونه، څرنګوالی او د تدریس کړنې (د مقدماتي کړنو ترسره کول، لکه سترې مه شي او روغبړ او هر کلی– سوبتیا(حاضري) اخیستنه، د تیر لوست پوښتنه– د پاملرنې او هڅونې د حالت رامنځ ته کول) شامل دي.

د لوست وړاندې کول او د زده کوونکو د زده کړې د کچې ارزونه، د لوست د متن پوښتنو ته ځواب او یا دلوست پای، سربیره پر دې اضافي معلومات هم د تاسو ګرانو ښوونکو لپاره دي.

د (۱) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو درسي ساعت)

مضمون: تاریخ

۱- د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**
د لوست موضوع	د تاریخ پیژندنه (تعریف)
۲- ښوونیزې موخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي. – د تاریخ پیژندنه (تعریف) دې زده کړي. – د دوو سترو تاریخي پیرونو (دورو) نومونه دې وپیژني. – د تاریخ ارزښت دې وپیژني. – او تاریخ دې د یو علم (پوهنې) په توګه وشمیري او قبول دې کړي.
۳- د تدریس چلندونه	فعال تدریس
۴- د تدریس اړین توکي	تخته، د وخت انځور شوی ګراف، له کتاب بهرانځورونه او درسي کتاب
۵- د ارزونې څرنګوالی	په تحریری او تقریری توګه
۶- لومړنی کړنې	ښوونکې په صمیمانه توګه سلام اچوي. د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي، حاضري اخلي، پر تخته باندې د لوست سرلیک او نیټه لیکي او د یوې تاریخی کیسې په ویلو سره درسي کتاب ته د زده کوونکو پام راګرځوي.

۶-۱ د ښوونکي د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقيقو
– ښوونکی لاندې پوښتنه را پورته کوي چې ایا تاریخ پيژنئ؟ – ښوونکی د هر زده کوونکي تعريف د هغه له نوم سره يو ځای په تخته باندې ليکي. – ښوونکی ټول تعريفونه سره را غونډوي. – ښوونکی د لوست متن لولي. – په پای کې د زده کوونکو پوښتنو او د کتاب د متن پوښتنوته ځواب ورکوي.	– زده کوونکي ځواب وايي. – هر زده کوونکی خپل تعریف چې ښوونکي پر تخته لیکلی دی لولي. – زده کوونکي يې اوري. – څو تنه زده کوونکي هم اړوند متن لولي.	۳۵ دقيقې

۷- د لوست د متن ځوابونه:

۱. تاريخ هغه پوهنه ده چې تيرې پيښې د وخت او ځای په قيد کې بيانوي.

۲. تاريخ ليکونکو تاريخ په دوو سترو دورو ويشلی چې له تاريخ د مخه دوره او تاريخي دورې څخه عبارت دی.

۳. تاريخ موږ له پخوانيو پيښو څخه که ګټورې، زيان لرونکې او يا خواشينوونکې وي، خبر وي. د ټولنو د ودې او يا بربادیو لاملونه را پيژني. انسان ته دا ځواک وربښي چې تير مهال وپيژني او باالآخره تاريخ د تيرو وختونو هنداره او د راتلونکي ژوند لارښود دی.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

د فولکلوريکو کيسو، داستانونو او تاريخ ترمنځ توپير په دوو مسئلو کې روښانيږي.

لومړی:- تاريخ يوه پيښه د هغې د پيښيدو له وخت سره جوخت بيانوي. هغه پيښې چې وخت يې څرګند نه وي د يوې مطمئنې تاريخي پيښې په توګه نه شمیرل کيږي. دويم د پيښې ځای بايد څرګند وي. بناءً که چيرې د يوې پيښې وخت او ځای څرګند نه وي په حقيقت کې د غسې يوه پيښه، د تاريخ د پوهنې په متونو کې ځان ته د منلو وړ ځای نشي موندلای، له همدې امله د تاريخ لپاره يو ځانګړی تعريف وضع او منل شوی دی.

تاريخ هغه علم دی چې پيښې د زمان او مکان په قيد کې بيانوي. مورخينو د بشريت د تاريخ د لاښه پيژندلو لپاره په تاريخ کې دوه ستر ويشونه منلي دي. د انسانانو او ټولنو د ژوند لومړنی زمانې يې د ما قبل التاريخ د زمانې تر سر ليک لاندې يادې کړې دي. دا چې انسانانو په کوم ټاکلي ځای کې څه وخت په ژوند پيل کړی دی، په دې پوښتنې باندې به پوهاوی ستونزمن وي، تر هغو پورې چې د هغو ټولنو، آثار او پاتې شونې يې په واک کې ونلرو. هغه مهال چې انسان يې منځته راوړی مسلماً هغه دليل او حجت د يوه کلتور خاوند بولو او د هغو انسانانو اړونده پيښې د همدغو آثارو پر بنسټ لاس ته راځي. دويمه دوره يې د تاريخي دورې په نامه ياده کړې چې دليک د پيدايښت او ليکلو څخه پيليږي. د ليکنو په مټ کولای شو پخوانی زمانه ډيره ښه وپيژنو.

د (۲) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو درسي ساعت

مضمون: تاریخ

د د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**
۱- د لوست موضوع	د مورخانو منابع
۲- ښوونیزې موخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي. – له ډول ډول تاریخي سرچینو سره دې آشنا شي. – د تاریخي سرچینو له ساتندویه سرچینو سره دې آشناشي – زده کوونکي دې د تاریخ له لوست او پوهې سره مینه پیدا کړي.
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	د کتاب انځورونه، تخته، تباشیر او داسې نور.
۵- د ارزونې چلند	په تحریری او تقریری توګه
۷- لومړنۍ کړنې	ښوونکی سلام اچوي، د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي، حاضري (سوبتیا) اخلي او د پخواني لوست په اړه پوښتنه کوي. د هڅونې رامنځ ته کول: ښوونکی د زده کوونکو پام د دویم لوست انځورونو ته را اړوي. له زده کوونکو څخه پوښتنه کوي چې آیا دغه انځورونه یې کله هم لیدلي دي او که نه؟

۱-۲ د ښوونکي د لوست ورکولوکړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی پوښتې چې: – د دویم لوست سرلیک څه دی؟ – مورخین څرنګه د پخوانیو خلکو ژوند ته کتنه کوي؟ – د لوست سرلیک او متن لولي. – ښوونکی لغتونه او اصطلاحات معنا کوي. – په پای کې د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي.	– زده کوونکي ځواب وايي. – دوه یا درې تنه زده کوونکي متن د کتاب له مخې لولي. – زده کوونکي د ښوونکی د ځوابونو مهم ټکي په خپلو کتابچو کې لیکي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن ځوابونه:

۱. مورخین د تاریخ لیکنې لپاره دوه ډوله سرچینې کاروي: چې د تحریری او مادي سرچینو په توګه ورڅخه یادونه کیږي.

۲. لیک او لیکنې د وخت په اوږدو کې بدلون مومي او ټول خلک یې لوستلو ته لاس رسی نشي لرلای.

۳. په موزیم کې لرغوني مادي توکي ساتل کیږي او دغه راز په آرشیف کې تحریری او خطي.

۸- د ښوونکی لپاره اضافی معلومات

له سرچینې پرته تاریخ لیکنه نده ممکنه: مورخین نشي کولای چې له سند او مدرک څخه پرته یو مطلب یا پیښه تشریح او روښانه کړي. وخت او ځای ته د ځیرتیا او دقت ترځنګ د پیښو په روښانولو کې د سرچینو کتنه هم ډیر مهم او بنسټیز ځای لري. له تاریخ نه مخکې سرچینې په ټولیزه توګه مادي دي. دغه ډول سرچینې یا خو د پوهانو او لرغون پېژندونکو د کیندنو په مټ ترلاسه کیږي او یا هم د تاریخي ابداتو په څیر شتون لري. له دغو سرچینو څخه ګټه اخیستنه د یوې ځانګړې لارې نه صورت مومي. دغه چلند او میتود د لرغون پېژندونکو لخوا کارول کیږي. له خطي سرچینو څخه کار اخیستل هم یو لړ ستونزې لري خو دغه ستونزې نسبت مادي سرچینو ته آسانه دي. لیکنې د وخت په اوږدو کې بدلون مومي لوستل او پوهیدنه یې ستونزمنه کیږي له دې امله باید پخوانی لیکنې ولوستل شي او له هغې څخه د یوې ټاکلې پېښې د ثابتولو لپاره کار واخیستل شي.

سرچینې:

۱. *تاریخ څه شی دی؟ حسن ضمیر صافی*

۲. *تاریخ څه شی دی؟ حسن کاکړ*

۳. *تاریخ په تله کې، عبدالحسین زرین کوب*

د (۳) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	آیا په تاریخ کې د وخت د ویش په هکله معلومات لرئ؟	
۲- ښوونیزې موخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – د تاریخ نه مخکې او تاریخي دورو له څرنګوالي سره دې اشنا شي – د دې دورو په پای او ځانګړتیاوو دې پوه شي – په دې دورو کې دې د وخت په ویش پوه شي – د تاریخ د تګ لوري او د وخت له تیریدو څخه دې منسجم او منظم سوچ (فکر) او بشپړ تصور و مومئ.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	د لوست کتاب، د تولګي تخته، یو درجه لرونکی خط کش.	
۵- د ارزښت موندنې چلند	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. ښوونکی د ډېرینو شیانو یو انځور زده کوونکو ته ورښیي او له هغوی څخه پوښتي چې آیا له داسې انځور یا اثر سره د خپلې استوګنې په سیمې کې مخامخ شوي دي.	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی کتاب ته په پاملرنې سره د ډبرنیو وسایلو د انځور په اړوند پوښتنې رامنځ ته کوي. – د هڅونې د رامنځ ته کولو په موخه د پخوانیو انسانانو د ژوند یو شمیر انځورونه ښیي. – په پای کې له زده کوونکو څخه پوښتنه کوي او هغوی ته ځوابونه وایي.	– زده کـوونکي پوښـتنو تـه ځـواب وايي. – زده کـوونکي د لوسـت د مـتن او انځور په هکله پوښتنې کوي او یـو له بله سره خبرې اترې کوي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

– د ډبرې دپیر (عصر) انسانانو د کارتول وسایل له ډبرې څخه جوړول او په تیره اور لګوونکې ډبره یې ډیره کاروله.

– د برونزفلز: یو کیمیاوي ترکیب دی چې له مس او قلعي څخه جوړ شوی دی.

– تاریخي پیر په تولیزه توګه په لومړنیو، منځنیو، نویو او معاصرو پیریو ویشل شوی دی.

۸- د ښوونکی لپاره اضافی معلومات

انسانانو له زرګونو کلونو را په دیخوا د ځمکې د کرې پر مخ ژوند کړی دی. له ویش پرته په دغـې اوږدې دورې پوهیدل ستونزمن کار دی، نو له دې امله دغه دوره په دوو برخو ویشلې ده. چې د تاریخ د مخه او تاریخي دورو په نامه یادیږي. لرغون پیژندونکو د ماقبل التاریخ دوره په درې برخو ویشلې چې د ډبرې په عصر Stonage د برونزو عصر Bronsage او د اوسپنې په عصر Ironage یې یادوي چې دغه هر عصر ځانګړي مشخصات لري. د ډبرې په عصر کې تول وسایل له ډبرې څخه جوړیدل لکه: د برونزو په عصر کې که څه هم چې ډبرینووسایلو څخه کار اخیستل کیده، خو د دې ترڅنګه برونزو پـه کـورکې د کـار وړ د بیلابیلـو وسـایلو پـه جوړولـو کـې دود درلـود د اوسپنې په عصر کې چې له لومړنیو مدنیتو نو سره سمون خوري، د تولید وسایل له اوسپنې څخه جوړیدل. تاریخي دورې په لومړنیو پیریو، منځنیو پیریو، نویو پیریو او معاصرو پیریو ویشل شوي ده چې دغه ویش په تـولیزه توګـه د اروپا په تاریخ کې رواج لري.

سرچینې:

۱. *د لرغونپوهنې مبادي، رسول باوري.*

۲. *د تاریخ سیر، ګوردن چایلد.*

د (٤) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	د تاریخ د سنواتو تبدیلي	
۲- ښوونيزې موخې: (پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي)	له زده کوونکو څخه هيله کيږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – زده کوونکي باید په هیواد کې له معمولو ډول ډول سنو سره اشنا شي. – د سنو د کارونې په مواردو باید پوه شي. – له شمسي نه په میلادي او له میلادي نه په شمسي سنواتو باندې د تبدیلیدو لارې چارې باید زده کړي. – د حضرت رسول اکرم (ص) د هجرت له تاریخ سره دې چې د مسلمانانو د تاریخ پیل دې زده کوونکي بلد شي.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړين توکي	تخته، درسي کتاب، انځورونه او د افغانستان نقشه	
۵- د ارزښت موندنې چلند	په تحريری او تقريری توګه	وخت په دقيقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. ښوونکی زده کوونکوته خپله تذکره ښيي او پوښتنه کوي چې داخه شی دی؟	۱۰ دقيقې

۱- ۲ د ښوونکي د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی له څو زده کوونکو څخه د هغوی د عمر پوښتنه کوي. – ښوونکی د زده کوونکو او خپل ژوند تـوپیر په تخته باندې لیکي. – ښوونکی د خپل پیدایښت کال له هجري شمسي نه په زیږدیز یا میلادی کال بدلوي او د ټولګي پر تخته یې لیکي او زده کوونکو ته هم همدا دنده ورکوي. – ښوونکی د زده کوونکو نه پوښتنې کوي.	– زده کوونکي ځواب ورکوي – زده کوونکي یادښت نیسي – زده کوونکي صنفي دنده لیکـي او اجرا کوي یې. – زده کوونکي د لوست د مهمو ټکو په اړه له ښوونکي نه پوښتنې کوي. – زده کـوونکي د خپـل ښـوونکي پوښـتنو تـه غـوږ نیسـي اوځـواب ورکوي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب: **پوښتنو ته ځوابونه د لوست په متن کې ورکړل شوي دي.**

۸- د ښوونکی لپاره پوهاوی: (اضافی معلومات)

تاریخ دوې معناوې لري. لومړی د زماني په معنا لکه: وروسته له غرمې درې بجې او یـا ورځ، میاشـت او کـال او دویم د هغو پیښو په معنی چې په ځانګړي مهال او ځانګړو ځایونو کې پیښې شوي دي. د وخت فهم او درک په تاریخ پوهنه کې له بنسټیز اهمیت څخه برخمن دی. په نړۍ کې بیلابیلې سنې او نیټې معمـولې دي چې لـه ټولـو مهمې یې هجري شمسي، هجري قمري او میلادي (زیږدیز) دي. دغه سنې او نیټې بیلابیلې مبداء لري او د استعمال موارد یې هم په سیمو کې بېلابېـل دي. هجـري شمسـي پـه افغانسـتان، ایـران، تاجکسـتان او نـورو هېوادونـو کـې کارږول کیږي. هجري قمري په عربستان، یمن او نـورو هېوادونـو کـې رواج لـري او لـه مـیلادي سـنې څخـه پـه اروپایي، امریکایي او ځینو نورو بر اعظمونو کې په رسمي توګه کار اخیستل کیږي. په درسـي کتـاب کـې مـو د سنو دوه ډوله تبدیلي ولوستله د هجري قمري سنې تبدیلي په میلادي سنې په لاندې ډول ده:

د هجري قمري سنې تبدیلي په میلادي کال. د پام وړ هجري قمري کال ۱۳۵۸ دی.

۱) $٦٢٢+\frac{32}{33}\times1358$

۲) $٦٢٢+\frac{32\times1358}{33}$

۳) ٦٢٢+۱۳۱٦.۸= ۱۹۳۸+۱=۱۹۳۹

د معلوماتو د زیاتوالي لپاره سرچینې:

۱. *تاریخ او تاریخ لیکنه په افغانستان کې: شاه محمود محمود.*
۲. *تقویمونه او کلیزې: عبدالوکیل پوپلزی.*
۳. *د اسلام تاریخ: پوهاند میر حسین شاه*

د (۵) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	آیا د افغانستان د پنځه زره کلن تاریخ له پیلامې خبر یاست؟	
۲- ښوونیزې موخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – زده کوونکي دې د افغانستان په پنځه زره کلن تاریخ باوري شي. – زده کوونکي دې د افغانستان د پنځه زره کلن تاریخ له اسنادو سره آشنا شي. – زده کوونکي دې د افغانستان د پنځه زره کلن تاریخ د اثارو له موقعیت سره آشنا او مینه دې ور سره وښیي.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	کتاب، تخته، د افغانستان نقشه او انځورونه	
۵- د ارزښت موندنې چلند	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۲- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. او بیا د هڅونې په رامنځته کولو سره نوی لوست پیلوي.	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکي د تدریس کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
ښوونکی د کتاب انځورونه زده کوونکو ته ورښيي او پوښتنه کوي چې د دغو انځورونو په هکله په څه پوهېږئ؟ – ښوونکی د کتاب متن لولي او نوي لغات او اصطلاحات چې په لوست کې شتون لري پر تخته لیکي. – ښوونکی له زده کوونکو څخه پوښتنې کوي.	– زده کوونکي ځواب وايي. – زده کوونکي يې په خپلو کتابچو کې لیکي. – زده کوونکي ورته ځواب وايي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. منديګک د هیواد له لرغونو سیمو څخه ده چې د کندهار په شمال لویدیځ کې پروت ده.
۲. هغه آثار او اسناد چې د افغانستان پنځه زره کلن تاریخ ثابتوي د منديګک په لرغونې سیمې کې مونډل شوي چې څېړنې يې په ۱۹۵۱ کال کې د فرانسوي لرغون پېژندونکو له خوا ترسره شوې.
۳. د منديګک خلکو په ترکمنستان کې د نمازګا تپې او آنو او د ایران د سیالک د تپې او د لرغوني هند د هرپا او موهنجودارو له خلکو سره اړیکې درلودې.

۸- د ښوونکی لپاره اضافي معلومات

د مدنیت لومړنی نښانې په افغانستان کې د منديګک له تپې څخه چې په کندهار کې موقعیت لري کشف شوي دي. په دې آثارو کې د تولید وسایل، په کور کې استعمالیدونکي وسایل، زینتي وسایل او نور کشف شوي دي. دغه تاریخي محل ۳۰۰۰ کاله پخوا د خلکو د استفادې وړ ځای و چې دایمي هستوګنه يې لرله.
د منديګک د استوګنې د ځای تر څنګه څمکې هم د کرنې نښې نښانې لري. له سر بندونو سره د ویالو علایم ، د استوګنې ځایونه، غنم او غلې دانې دلته د یوه مدنیت له پیلامې څخه حکایت کوي.
منديګک ټول ۱٤ آبادۍ درلودې له دغه تمدن څخه د ډبرې د عصر د آثارو اړوند لومړني کلتوري مرحله او له لوړې کلتوري طبقې څخه د برونزو او مسو تر عصر پورې په دغه ځای کې کشف شوي دي. فرانسوي پوهانو د مسیوګزیل تر لارښوونې لاندې په منديګک کې یو لړ کیندنې ترسره کړې دغو کیندنو په پرله پسې ډول لس کاله دوام درلود.

سرچینې:

1. *د افغانستان لرغونی تاریخ (احمد علي کهزد)*
2. *د افغانستان لومړني مدنیتونه-رسول باوري.*
3. *د افغانستان مختصر تاریخ عبدالحی حبیبي.*

د (۶) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	آیا آریائیان پیژنئ؟	
۲- ښوونیزې موخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – زده کوونکي دې د اریائیانو د کلمې له مفهوم او د آرین قام د ژوند کولو له څرنګوالي سره اشناشي. – د آریائیانو د استوګنې له سیمو سره دې آشنا شي. – د آریائیانو د ټولنیز جوړښت له نظام سره دې آشنا شي.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	تخته، درسي کتاب، د افغانستان نقشه	
۵- د ارزښت موندنې چلند	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. د هڅونې رامنځ ته کول: ښوونکی د کتاب سرلیک د پوښتنې په توګه په ټولګي کې مطرح کوي او زده کوونکي سوچ او فکر کولو ته اړ باسي.	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکي د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د آریائیانو په اړه پوښتنې مطرح کوي. – آیا اریائیان پیژنئ؟ – آریایي قوم له کومه ځایه راغلی دی؟ – آریائیانو څرنګه ژوند کاوه؟ – ښوونکی درس د کتاب له مخې لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي او د زده کوونکو پوهه ارزوي. – ښوونکی یو ځل بیا لوست توضیح کوي.	– زده کوونکي د ښوونکي پوښتنو ته ځواب وايي. – د زده کوونکو له ډلې څخه دوه درې تنه یې د کتاب له مخې اړوند لوست لولي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. آریائیانو خپل ځانونه نجیب او اصیل ګڼل:

۲. آریائیانو د مخه تر دې چې بخدي ته ورسیږي د شپنتوب او کوچي توب ژوند درلود.

۸- د ښوونکی لپاره اضافی معلومات

آریائیان د آمو له شمال څخه افغانستان ته راغلل. تاریخ د دوی راتګ له میلاده ۱۵۰۰ کاله مخکې ثابت کړی دی. آریائیانو له راتګ د مخه د کوچیتوب ژوند درلود. د آریائیانو په اړه معلومات د ویدي له متونو څخه ترلاسه شوی دی. ویدي سرودونه څلور برخې لري چې عبارت دی له: ریګویدا، سام ویدا ویجورویدا او اتهرویدا. دغه ټول ویدا یان د آریایانو له خوا ویل شوي دي او په هغو کې ټولنیز، اقتصادي او عقیدتي معلومات شته. له هغه وروسته چې آریایان ډیر شول، نو یوځل بیا یې د سهیل او لویدیځ په لوري کډوالی ته مخه کړه او په بین النهرین او هند کې یې د مدنیتونو بنسټونه کیښودل چې له همدې امله د نړۍ په لرغوني تاریخ کې د ستري ونډې خاوندان دي.

سرچینې:

۱. *د افغانستان لرغونی تاریخ (احمد علی کهزاد)*

۲. *د نړۍ پخوانی تاریخ-سید سعد الدین ها شمي*

۳. *د افغانستان لومړني مدنیتونه-رسول باوري.*

د (۷) لوست د تدریس لارښود پلان

پلان د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	د ویدي مدنیت په اړه مو څه اوریدلي دي.	
۲- ښوونیزې موخې: **(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)**	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – زده کوونکي دې د ویدي له نوم او مدنیت سره آشنایي پیدا کړي. – د ویدي مدنیت په زمانه کې دې د ټولنیز ژوند په اړه پوهاوی ترلاسه کړي. – د ویدي تمدن مرکز او د ژوند سیمې دې وپیژني.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	د ټولګي تخته، د لوست کتاب، د افغانستان نقشه، او د ځکمې د کرې موډل	
۵- د ارزښت موندنې چلند	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. د هڅونې رامنځ ته کول: ښوونکی یوه پوښتنه رامنځ ته کوي په دې ډول چې ایا ستاسو په کور کې ټاکلي مراتب شتون لري؟ ستاسو کورنی څرنګه تنظیم شوي ده. د ویدي دوران په څیر ده که نه؟	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکي د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی پر تخته باندې د ویدي مهال د کورنۍ ګراف رسموي. – ښوونکی د کتاب متن لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي.	– زده کوونکي د ښوونکي یاداښتونه په خپلو کتابچو کې لیکي. – ښوونکی له درې تنه زده کوونکو څخه غواړي چې د لوست متن ولولي. – زده کوونکي ځواب اوري او په خپلو کتابچو کې يې لیکي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. د افغانستان لومړنی مدنیت د ویدي په نامه یادیږي. دغه مدنیت خپل نوم له هغو متونو څخه اخستی چې د همدې دورې لپاره عمده منابع ګڼل کیږي.

۲. په ویدي مدنیت کې ښځو زیات ارزښت درلود. مشهورې شاعرانې لکه: خونم ګوشا او لوپامودرا له همدې ډول شاعرانو څخه وې.

۳. په ویدي زمانې کې خلکو خدایانوته عقیده درلوده لکه وارونا د شپې خدای او اګنی د اور خدای.

۸- د ښوونکی لپاره اضافي معلومات

د لرغوني افغانستان پخواني مدنیت د ویدي په نامه یاد شوی دی دغه کتاب خپل نوم له هماغه څلورګونو کتابونو، ریګویدا، اتهرویدا سام وید او ویجورویدا څخه اخیستی دی. څرنګه چې دغه کتابونه د ویدي په نامه یاد شوي، ځکه خو د دغه مدنیت نوم هم ویدي کیښودل شوی دی. په ویدي مدنیت کې د ټولنیز ژوند بنسټ پر کورنۍ ولاړ و. په ویدي مدنیت کې د ښځې مقام روښانه و، د ښځو ځینې شعرونه په ویدا ګانو کې راغلي دي. د ښځو ډېرې مشهورې شاعرانې خانم ګوشا او لوپامود را نومیدلې. په مختلفو ارباب الانواعو باندې عقیدې موجودې وې. د هغې دورې خدایان: وارونا یا د شپې خدای او اګني یا د اور خدای یادیدل.

سر چینې:

۱. د افغانستان لرغوني تاریخ- احمد علي کهزاد.

۲. د پخواني افغانستان تاریخ (عبدالحی حبیبي).

۳. د نړۍ د ادیانو او مذهبونو تاریخ (عبداله مبلغی).

د (۸) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

<table>
<tr><th>د مطالبو سرلیکونه</th><th colspan="2">د مطالبو شرح</th></tr>
<tr><td>۱- د لوست موضوع</td><td colspan="2">د اوستا د مدنیت په اړه څه معلومات لرئ؟</td></tr>
<tr><td>۲- ښوونیزې موخې: پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي</td><td colspan="2">له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي.
– زده کوونکي دې د اوستا له نامه سره آشنا شي.
– زده کوونکي دې د اوستايي کلتور، دود د ستور او د اوستا کتاب وپیژني.
– له زردشت سره دې پیژنګلوي ترلاسه کړي.
د اوستا مدنیت اصلي ځانګړتیاوې دې وپیژني.</td></tr>
<tr><td>۳- د لوست ورکولو لارې چارې</td><td colspan="2">فعال تدریس</td></tr>
<tr><td>۴- د لوست ورکولو اړین توکي</td><td colspan="2">تخته، د افغانستان او ګاونډیو هیوادونو نقشه.</td></tr>
<tr><td>۵- د ارزښت موندنې چلند</td><td>په تحریری او تقریری توګه</td><td>وخت په دقیقو</td></tr>
<tr><td>۶- لومړنی کړنې</td><td>ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي.
د هڅونې رامنځ ته کول:
ښوونکی زده کوونکي هغه انځور ته متوجه کوي چې په اتم لوست کې شته. او پوښتنه کوي چې دا شخصیت څوک دی؟ او په دې توګه زده کوونکي د سوچ او فکر کولو خوا ته هڅوي.</td><td>۱۰ دقیقې</td></tr>
</table>

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پر تخته بانديې لیکي. – ښوونکی د افغانستان په نقشه کې د اوستایي مدنیت ټاټوبی مشخص او ځانګړی کوي او د زردشتي دین، او کلتور منونکی چې په ایران او آذربایجان کې شتون لري ښیي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وایي.	– زده کوونکي په خپلو کتابچو کې یادداشت لیکي. – زده کوونکي اړوند توکي په خپلو کتابچو کې لیکي. – زده کوونکي د ښوونکی له خوا ځوابونه په کتابچو کې لیکي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

– اوستایي تمدن د افغانستان ډېر لرغونی تمدن دی. اوستا د قانون او بنسټ په معنا دی.

– زردشت یا سپین تمان د زردشتیانو لارښود دی. ده ویلي دي چې: ښه کول، ښه ویل او ښه انګیرل.

۸- د ښوونکی لپاره اضافي معلومات

د اوستایي مدنیت نوم د اوستا له کتاب څخه اخستل شوی دی. د دغه مدنیت بنسټ زرکاله له میلاده د مخه پیل او تر ۷ سوه له میلاده مخکې کلو پورې، دوام موندلی دی. د دغه مدنیت پلازمینه بلخ و او دغه تاریخي کتاب ته اړتیا له هماغه ځایه سرچینه اخلي. اوستا د قانون او بنسټ په معنی ده د اوستا وېناوې هماغه د زردشت نصیحتونه دي چې د خپلو منونکو لپاره یې ویلې دي. اوستا پنځه مهمې برخې لري چې د وسپرد، ویندیداد، یشت، یسنا، او کوچنی اوستا په نومونو یاد شوي دي- زردشت په بلخ کې وزیږیده. د ده پلار پوراسپه او نیکه یې میچت اسپه نومیده. د مور نوم یې دوغدر و دوې میرمنې یې درلودې چې له یوې میرمنې څخه یې یو زوی او درې لوڼې درلودې او له دویمې میرمنې څخه یې دوه زامن درلودل: زردشت د اسپه په کورنۍ پورې اړوند پیژندل شوی دی.

سرچینې:

۱. *د افغانستان پخوانی تاریخ (احمد علي کهزاد)*
۲. *د افغانستان لنډ تاریخ (عبدالحی حبیبي)*
۳. *افغانستان په لرغونې زمانې کې (رسول باوري)*

د (۹) لوست د تدریس لاربښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	د افغانستان اساطیری تاریخ	
۲- ښوونیزې موخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – زده کوونکي دې د افغانستان له اساطیري تاریخ سره اشنا شي. – زده کوونکي دې د افغانستان اساطیري کورنۍ وپیژنئ. – د افغانستان د اساطیري تاریخ په سرچینو دې پوه شي. – د روایاتو له مخې دې د تاریخي پیښو په تدوین باندې پوه شي.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	د افغانستان نقشه، درسي کتاب، تخته	
۵- د ارزښت موندنې چلند	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶-لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. د هڅونې رامنځ ته کول: ښوونکی پوښتنه مطرح کوي چې زده کوونکي د رستم له نامه سره آشنایي لري او یا یې په اړه څه اوریدلي دي؟	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
- ښوونکی درستم نوم په تخته لیکي او له زده کوونکو څخه د رستم او د هغه د پهلوانی په اړه پوښتنې کوي. - ښوونکی د پهلوانی، قهرمانی او غیر نیولو مثالونه راوړي او د افغانستان د اساطیري کورنی نوم د تختې پر مخ لیکي. - ښوونکی تاریخي روایات او کیسې بیانوي. - ښوونکی زده کوونکي په ګروپونو ویشي. - هرې ډلې ته د بحث موضوع ټاکي. - له زده کوونکو څخه پوښتنه کوي.	- زده کوونکي په کتابچو کې لیکي. - زده کوونکي ځواب ورکوي. - زده کوونکي غوږ ږدي. - زده کوونکی مطالب په خپلو کتابچو کې لیکي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. د افغانستان په اساطیري تاریخ کې درې کورنی شاملې دي
۲. د افغانستان لومړنی اساطیري کورنی پیشدادیان نومیدل.
۳. د افغانستان د اساطیري تاریخ درې سرچینې عبارت دي له:- اوستیایي متونو د فردوسي شاهنامه او له شفاهي داستانونو څخه.

۸- د ښوونکی لپاره اضافي معلومات

د افغانستان په لرغوني تاریخ کې ډېره پخوانی کورنی پیشدادیان ګڼل شوې دي. د دغې کورنی بنسټ د کیومرث په واسطه کیښودل شوی دی. هغه د رمې اوګلې خاوند و، د سمرقند په تالی برزو کې یوه مجسمه کشف شوې ده چې نیمه تنه یې د انسان او نیمه نوره یې د خاروی ده. ځینې څیړونکي په دې عقیده دي چې دغه مجسمه د کیومرث له زمانې څخه ده. دویمه کورنی د کیانیانو په نامه یاده شوې ده. دوی په دې خاطر په کیانیانو یاد شوي چې د دوی په نومونو کې ((کی)) راغلی لکه کیکاوس، کیقباد، کیخسرو او داسې نور دغه لړی له تورانیانو سره جنګیدلې ده او د امپراتوری پراخه سیمه یې تر واک لاندې وه.
د افغانستان دریمه اساطیري کورنی د اسپه په نامه یادیږي. دغه نوم ځکه په دی کورنی باندې ایښودل شوی چې د دوی د نوم په پای کې اسپه راځي لکه ګرشاسپ.

سرچینې:

۱. *د افغانستان پخوانی تاریخ (احمد علي کهزاد)*
۲. *د افغانستان لنډ تاریخ (عبدالحی حبیبي)*
۳. *افغانستان په لرغونې زمانې کې (رسول باوري)*

د (۱۰) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	لرغونی افغانستان او د پردیو سره اړیکي	
۲- ښوونیزې موخې: **(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)**	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – زده کوونکی دې له میلاده د مخه لـه اوومې پیړۍ نـه تـر دریمـې پیړۍ پورې د افغانستان له اوضاع سره آشنا شي. – د هغې زمانې درې مهمې امپراتورۍ دې وپیژني. – د هغوی تر واک لاندې سیمو سره دې آشنا شي. – په هیواد کې دې د یوه پیاوړي مرکزیت له نشتوالی نه خبر شي.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	تخته، د نړۍ نقشه او د افغانستان نقشه، کتاب	
۵- د ارزښت موندنې چلند	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. د هڅونې رامنځ ته کول: ښوونکی زده کوونکي د کتاب عکسـونو تـه متوجه کـوي او پوښتنه کوي چې اسکندر پیژنئ.	۱۰ دقیقې

وخت په دقیقو	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې
۳۵ دقیقې	– زده کوونکي هغه په خپلو کتابچو کې لیکي. – لـه زده کوونکـو څخـه دوه تنـه کتاب لولي. – زده کوونکي نوي اصـطلاحات او لغات په خپلو کتابچو کې لیکي. – زده کـوونکي ځوابونـه پـه خپلـو کتابچو کې لیکي.	– ښـوونکی د لوسـت سـرلیک پـر تختـه بانـدې لیکي. – ښوونکی د کتاب متن لولي. – ښوونکی نوي اصطلاحات او لغات معنا کـوي او مهم موارد یې توضیح کوي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وایي او د پوښتنو په توګـه د زده کوونکـو زده کـړه ارزوي.

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. هخامنشیان د لرغوني ایران د امپراتورانو لړۍ ده چې بنسټ یې کوروش کیښود او کابو درې پیړۍ یې پـر ایران واکمني وکړه.

۲. یو نانیانو د سرې بحیرې په غاړو کې له میلاده درې پیړۍ د مخه د امپراتورۍ بنسټ کیښود او د افغانسـتان تر ځمکو هم راورسیدل.

۳. هندي موریایانو زموږ د هیواد په سهیل کې پرځینو سیمو واکمني لرله او په تیره هغه مهال چې سلوکیدیانو د هغو په وړاندې ماته وخوړه او په ګندهارا یې ولکه پیدا کړه.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

له میلاده دمخه له شپږمې پیړۍ څخه تر دویمې پیړۍ پورې په لرغوني افغانستان کې پیـاوړی او مرکـزي حکومـت شتون نه درلود، او محلي حکومتونه به کله د هخامنشیانو او کله به د موریائیانو او یو نانیانو تر ولکې لاندې وو. دغه ګډوډي د هخامنشیانو له زمانې څخه پیل شوه. هخامنشیان د یو نانیانو لخوا له ماتې سره مخامخ شول چې له امله یې د هخامنشیانو ټولې سیمې د یونانیانو ترولکې لاندې راغلې. سکندر په افغانستان کې څلور کاله وجنګید چې د یـو سفزو په جنګ کې ټپي شو. وروسته بیا د سند د سیند له لارې بیرته را ستون شو، خو د لارې په اوږدو کې مړ شو. موریائیانو د لرغوني افغانستان په سویل کې لویه امپراتوري رامنځ ته کړه چې په ځینو سیمو کې یې له یونانیانو سره شخړې هم کولې. دوی په ځانګړي توګه د کندهار د نیولو په موخه له یونانیانو سره وجنګیدل چې باالاخره پـه یـو نانیانو بریالي شول او کندهار یې تر خپلې ولکې لاندې راووست.

سرچینې:

۱. *تاریخ قدیم افغانستان (احمد علي کهزاد)*

۲. *تاریخ مختصر افغانستان (عبدالحی حبیبي)*

۳. *افغانستان په لرغوني زمانې کې (رسول باوري)*

د (۱۱) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	د باختري یونان خپلواک دولتونه	
۲- ښوونیزې موخې (پوهنیزې، مهارتي، ذهني)	هیله ده د لوست په پای کې زده کوونکي لاندې موخو ته ورسیږي: - زده کوونکي دې د باختري یونان د خپلواکو دولتونو سره آشنا شي. - زده کوونکي دې په نقشه کې د باختري یونان د امپراتورۍ حدود وپیژني. - زده کوونکي دې د باختري یوناني دولت له راپرځیدو سره آشنا شي.	
۳- د لوست ورکولو څرنګوالی	فعال تدریس	
۴- د تدریس اړین توکي	د لوست کتاب، تخته، د آسیا تاریخي نقشه.	
۵- د ارزونې څرنګوالی	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی ټولګي ته د ننوتو سره سم سلام اچوي او په ورین تندي د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بیا د هڅونې په رامنځته کولو سره نوی لوست پیلوي.	۱۰ دقیقې

وخت په دقیقو	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې
۳۵ دقیقې	– زده کوونکي د لوست سرلیک په خپلو کتابچو کې لیکي. – دوه تنه زده کوونکي لوست د کتاب له مخې لولي. – تعریف شوي اصطلاحات په خپلو کتابچو کې لیکي. – زده کوونکي د ښوونکي پوښتنو ته ځواب وایي.	– ښوونکی د لوست سرلیک پرتخته باندې لیکي. – ښوونکی د کتاب متن لولي. – ښوونکی نوی اصطلاحات تعریفوي او د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. – ښوونکی له زده کوونکو څخه د هغه څه په اړه پوښتنه کوي چې دوی زده کړي دي.

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. اي تیدیوم د باختري یونان ډیر پیاوړی ټولواک و ده د خپلې واکمنۍ پر مهال د شامي سلوکیدیانو څو یرغلونه په شا وتمبول.

۲. دیمتروس د باختري یونان دویم ټولواک و، ده تر سند او پنجاب پورې پرمختګ وکړ او شمالي هند یې د ګنګا تر څنډو تر خپلې ولکې لاندې راوست.

۳. د باختري یونان دولت له میلاده د مخه د ۱۳۵ کلو په شاو خوا کې خپل مرکز له بلخ نه بګرام ته ولیږداوه له میلاده ۷۰ کاله وړاندې د یوچي قام له خوا تر پرله پسې یرغلونو لاندې راغی او وروسته د یوه مرکزي ځواک د نه لرلو له امله له منځه ولاړ او واکمني یې یوچیانو یا کوشانیانو ته ورسیده.

۸- د ښوونکی لپاره اضافي معلومات

د باختري یونان په اړه یوه مهمه سرچینه د دې پېر (دورې) مسکوکات دي. دغه مسکوکات د افغانستان په بیلابیلو سیمو کې کشف شوي دي. له دې ټولګې څخه یوه خزانه هم په کندوز کې کشف شوې مسکوکات دي. ډیرو باختري یوناني مسکوکاتو حروفي رمزونه درلودل په دغه خزانه کې لرغوني سکه د سلوکیدیانو په تیره د انتي کیوس پورې اړوند ده. وروستنۍ سکه د هرمایوس اړوند ده. هرمایوس د باختري یونان وروستنی ټولواک و.

سرچینې:

٤. *تاريخ قديم افغانستان (احمد علي كهزاد)*

٥. *تاريخ مختصر افغانستان (عبدالحی حبیبی)*

٦. *مدنیت های اولیه افغانستان (رسول باوري)*

د (۱۲) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	د باختري یونان کلتوري او هنري ځانګړتیاوې	
۲- ښـــــوونیزې مـــــوخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – زده کوونکي دې د باختري یونان له کلتوري او هنري ځانګړتیـاوو سره آشنا شي. – د باختري یونان دورې له مسکو کاتو سره دې پیژنـدګلوي ترلاسـه کړي. – د اخلاقي او ټولنیز ژوند له چلند سره دې آشنا شي. – د هغې دورې د هنري ودې په اړه دې فکر وکړي.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	درسي کتاب، تخته، د یونان د دوران انځورونه	
۵- د ارزښت موندنې چلند	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. د هڅونې رامنځ ته کول: ښوونکي د زده کوونکو پاملرنـه پـه کتـاب کـې انځورونـو تـه اړوي او د پوښتنې په توګه وایي آیا دا ډول مسکوکات مو پـه کوم ځای کې لیدلي دي؟	۱۰ دقیقې

وخت په دقیقو	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	۱-۷ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې
۳۵ دقیقې	– زده کوونکي د ښوونکي لیکنې په خپلو کتابچو کې لیکي. – درې څلور زده کوونکي په نوبت سره د لوست متن لولي. – زده کوونکی د ښوونکي ځوابونه په خپلو کتابچو کې لیکي.	– ښوونکی د لوست سرلیک د ټولګي پر تخته لیکي. – ښوونکی د لوست متن د کتاب له مخې لولي او زده کوونکو ته یې توضیح کوي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وایي.

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. د باختري یونان اقتصادي وضعې مناسبه وده کړې وه. دغه دولت له نورو هیوادونو سره سوداګریزې اړیکې ټینګې کړې وې. د صنعت، اوبو لګولو او څاروي ساتنې برخو یې د پام وړ وده کړې وه. په ضراب تونونو کې د سرو زرو مسکوکات ضرب کېدل چې دا په خپله د اقتصادي ښې وضعې څرګندونه کوي.

۲. د بګرام او آی خانم په لرغونو سېمو کې یوناني تعمیراتي سیستم تر سترګو کیږي.

۳. د یونانیانو د دورې معمول رسم الخط یا لیکدود باختري یوناني و.

۸- د ښوونکي لپاره اضافی معلومات

د یوناني لښکرو له یرغل سره جوخت د کسب او کار خاوندان هم ترولکې لانـدې هیـوادو تـه لاړل. انځـورګران مجسمه جوړوونکي، معماران، لیکوالان او نور له دې ډلې څخه وو. دغو هنروالو په خپل مسلکي مهارت سـره یـوه نوې زمینه د نوښت لپاره رامنځ ته کړه. له نوي چاپیریال او کلتور سره آشنا شول او لـه داسـې ټولنـو سـره مخامخ شول، چې په عقیدتي او فکري لحاظ یې له دوی سره توپیر درلود. فکري او عقیدتي تـوپیر د هغـوی د امتـزاج لـه امله څرګند شو. د یوناني ختیځ او لویدیځ ارباب الانوعه په ځانګړتیا وو سره د سیکي جـوړول د دغـه امتـزاج یـوه نمونه ده، هغه مهال باختري یونان له اقتصادي پلوه په ښه حالت کې واقع و. د سرو زرو د سکو ضـرب پـه خپلـه د دغې مدعا پخلی کوي. په دغه لیک دود کې یو شمیر ډېرلیکونه په افغانستان کې کشـف شـوي چـې لـه دې ډلـې څخه کولای شو د کلیرچوتس ډېرلیک د کندهار د لیکنې، د درونټې ډېرلیک او نورو نومونه واخلو.

سرچینې:

۱. *تاریخ قدیم افغانستان (احمد علي کهزاد)*
۲. *تاریخ مختصر افغانستان (عبدالحی حبیبي)*
۳. *مدنیت های اولیه افغانستان (رسول باوري)*

د (۱۳) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	آیا د کوشاني واکمنانو په هکله څه معلومات لرئ؟	
۲- ښوونیزې موخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – زده کوونکی دې له کوشاني کورنۍ سره آشنا شي. – د کوشانیانو د امپراتورۍ پولې (سرحدونه) دې وپیژني. – د کوشانیانو د دورې سرچینې دې وپیژني. – د کوشانیانو د امپراطورۍ پراخوالی دې وپیژني.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	تخته، د افغانستان نقشه، درسي کتاب.	
۵- د ارزښت موندنې چلند	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنۍ کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. د هڅونې رامنځ ته کول: ښوونکی دې د لوست سرلیک د پوښتنې په توګه مطرح کړي او د زده کوونکو پاملرنه دې راواړوي. یا دې د موزیم د لیدنې زمینه برابره کړي. که چیرې موزیم ته رسیدنه ممکنه نه وي. د یوې لرغونې سیمې د لیدو لپاره دې زده کوونکو ته زمینه برابره کړي.	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
- ښوونکی دې زده کوونکي وهڅوي چې د امکان په صورت کې د موزیم لیدو ته آماده شي. - ښوونکی په موزیم کې د کوشاني دورې اړوند آثار معرفي کوي او یا په هماغه لرغوني سېمې کې يې ارزښت څرګندوي. - ښوونکی په بیرته راتګ کې د زده کوونکو د سلامتی په اړه اطمینان حاصلوي. د موزیم د نه شتون په حال کې د پخوانیو لوستونو په څیر دغه لوست هم تدریسوي. - د زده کوونکو له پوهاوي څخه ارزونه کوي.	- زده کوونکي موزیم او یا بل لرغونی ځای د لیدو په منظور د تللو لپاره تیاریږي. - زده کوونکي د خپل ښوونکي معلومات په خپلو کتابچو کې لیکي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. درباطك له ډبرلیك څخه کیدای شي ډیر موثق معلومات ترلاسه شي.
۲. لومړنی کوشاني امپراتور کجو لاکدفیزیس نومیده.
۳. کوشاني ستر امپراتور د کنشکا په نامه یادیده چې له ۱۲۷ میلادي نه تر ۱٤۷ میلادي کال پورې يې په پراخه هیواد واکمني کوله. د دغه امپراتور پرمهال پوره امنیت شتون درلود او د نړۍ له امپراتور یو سره اړیکې ټینګې شوې وې.

۸- د ښوونکی لپاره اضافه معلومات

د کوشانیانو د امپراتوۍ دوره د لرغونی افغانستان روښانه دوره بلل کیږي. د دغې دورې عمده منابع لیکنې او مسکوکات دي چې د هېواد په بیلا بیلو ګوټونو کې کشف شوي دي له دغو کتیبو څخه یوه يې درباطك په نامه یادیږي چې پکې د کنشکا د نیکه نوم په روښانه توګه لیکل شوی دی. سربیره پر دې د کنشکا د امپراتورۍ نښې نښانې هم پکې روښانه دي. د دې لړۍ د واکمنۍ زمانه له ٤۰ میلادي کال څخه پیل او تر ۱۸۲ میلادي کاله پورې يې پر ټول افغانستان، د هند پر شمال د ایران پر ختیځ او د منځنۍ اسیا د هیوادونو پر سهیلي برخو امپراتوري کړیده. وروستنۍ واکمن چې پر دغې ټولې امپراتورۍ باندې يې حکومت وکړ واسشکا یا واسودیوا نومیده چې د ده له مړینې سره د کوشانیانو امپراتوري مخ په ځوړ شوه او په محلي او کوچنیو حکومتونو وویشل شوه. که څه هم د دغې امپراتوۍ مرکزی واك له منځه ولاړ، خو د محلي حکومتونو په څېرېې تر ډېر وخته پورې پر افغانستان واکمنی درلوده.

سرچینې:

۱. *تاریخ قدیم افغانستان (احمد علی کهزاد)*
۲. *تاریخ مختصر افغانستان (عبدالحی حبیبی)*
۳. *مدنیت های اولیه افغانستان (رسول باوري)*

د (١٤) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدریس وخت (يو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرليکونه	د مطالبو شرح	
١- د لوست موضوع	آيا د کوشانيانو د مهمو سياسي او کلتوري مرکزونو په اړه معلومات لرئ؟	
٢- ښوونيزې موخې: (پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي)	له زده کوونکو څخه هيله کيږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – د زده کوونکو اشنا کيدل له کوشاني مهمو سياسي مرکزونو سره. – د کوشاني امپراتورى د نقشې او د وريښمو لارې ترسيم ته لاسرسی. – له هغو آثارو سره آشنايي چې د کوشانيانو له مهم مرکز بګرام څخه کشف شوي دي.	
٣- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدريس	
۴- د لوست ورکولو اړين توکي	د افغانستان نقشه،کتاب، په کوشاني دوران پورې اړوند انځورونه.	
۵- د ارزښت موندنې چلند	ارزونه په تحريری او تقريری توګه	وخت په دقيقو
٦- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بيا د هڅونې په رامنځته کولو سره نوی لوست پيلوي.	۱۰ دقيقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پر تخته لیکي. – ښوونکی د لوست متن لولي او زده کوونکو ته يې توضيح کوي. – ښـوونکی د زده کوونکـو پوښـتنو تـه ځـواب وايي. – د زده کوونکو معلومات او فعالیت ارزوي.	– زده کوونکي د لوست توضیحات په خپلو کتابچو کې لیکي. – لـه زده کوونکـو نـه دري تنـه د لوست متن لولي. – زده کوونکی په خپلو کتابچو کې ځوابونه لیکي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. په ۱۹۳۷ میلادي کال کې په بګرام کې کیندنې پیل شوې.

۲. د بګرام ودانیز پلان د دفاعي سیستم پر بنسټ طرح شوی و.

۳. د وریښمولو په لاره له چین نه تر روم پورې رسیده، د دغې لارې زیاته برخه په کوشاني امپراتـورۍ کـې تیر یده. د لارو په اوږدو کې کامل امنیت شتون درلود. د ډېرو آثارو شتون چې د نړۍ له ګوټ ګوټ نـه بګرام ته راوړل شوي وو. د هغو سوداګریزو اړیکو څرګندونـه کـوي چـې د وریښـموله لارې رامنځ تـه شوې وې.

۸- د ښوونکی لپاره اضافي معلومات

بګرام د کوشانیانو د دورې سیاسي مرکز او د کنشکا د دوبي سیاسي پلازمینه وه. د دغه مهم مرکز بنسټ اسـکندر کیښود. دغه مرکز د شتل، غوربند او پنجشیر سیندونو په تقاطع کې پروت و. دغه ځای اساساً یـو دفـاعي موقعیـت درلود او د یوې پلازمینې او مرکز په توګه ورڅخه کار اخیستل کیده. له بګرام څخه د ترلاسه شویو آثـارو شـمیر زرګونو پارچو ته رسیږي. دغه ټول اثار په کوشاني سلطنتي کورنۍ پورې اړوند و چې ځانګړې ظرافت یې په جوړ ولو کې کارېدلې و. له هغو مهمو آثارو څخه چې په دغه ځای کې کشف شوي له ښیښه یـې اثـارو، مسـکوکاتو، زینتي وسایلو او د هندی عاج له ټوټو څخه عبارت دي. دغه آثار دوه مطلبه روښانوي: لومړی دا چې د کوشـانیانو سوداګریزې اړیکې د نړۍ له لیرې سیمو او هېوادو سره څرګنـدوي او دویـم مطلـب دا چـې د بـاګرام حیثیـت د کوشاني امپراتورۍ د پلازمینې په توګه ښکاره کوي.

سرچیني:

۱. *تاریخ قدیم افغانستان (احمد علي کهزاد)*

۲. *تاریخ مختصر افغانستان (عبدالحی حبیبي)*

۳. *مدنیت های اولیه افغانستان (رسول باوري)*

د (۱۵) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	د مطالبو شرح	
۱- د لوست موضوع	هېډه د کوشانیانو د امپراتورۍ کلتوري پلازمینه (مرکز)	
۲- ښوونیزې موخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کېږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – زده کوونکي دې د کوشانیانو د زماني له کلتوري او هنري فعالیتونو سره آشنا شي. – د ګندهارا په تیره د هډې په هنري ځانګړتیاوو دې پوه شي. – د هغه مهال د هډې د خلکو له نوښتونو سره دې آشنا شي.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	تخته کتاب، د هډې له آثارو څخه انځورونه	
۵- د ارزښت موندنې چلند	ارزونه په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. د هڅونې رامنځ ته کول: ښوونکی له زده کوونکو څخه پوښتنه کوي چې څوک ویلای شي چې هډه چیرته موقعیت لري؟	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پر تخته باندې لیکي. – ښوونکی د لوست متن لولي او زده کوونکو ته یې توضیح کوي. – ښوونکي د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وایي. – او د زده کوونکو فعالیت او معلومات ارزوي.	– زده کوونکي د لوست موضوع په خپلو کتابچو کې لیکي. – د زده کوونکو له ډلې څخه درې تنه لوست تکراروي. – زده کوونکي ځوابونه له ځانه سره لیکي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

- د هډې د خلکو پلوی د بودایي هینایانا له نوې طریقې څخه چې پر بنسټ یې په کشمیر کې یوه لویه مذهبي جرګه جوړه شوه. د دغې جرګې مشري د هډې یوه مخور په غاړه درلوده او د لومړي ځل لپاره د کابل او هډې د بودا د مجسمو جوړول له هغه سره تړاو مومي.
- د ګندهارا ښوونځي له یوناني هنر څخه جوړ شوي دي.
- د هډې د ښوونځي پیدایښت د هغه مهال یو ډول نوی نهضت او غور ځنګ و.

۸- د ښوونکی لپاره اضافي معلومات

هډه د کوشانیانو په دوران کې له مهمو کلتوري مرکزونو څخه وه. د ګندهارا د هنري سبک کړنې په هډې کې پیل شوې او وروسته یې بیا نورو سیمو ته پراختیا وموندله. چینایي سیلاني هیون تسنګ د هډې په اړه ښه ډېر معلومات څرګند کړي دي. د دې سیمې لرغونی نوم هیلو و، په هغو زمانو کې ډېر بودایان د دیني مراسمو د زده کړې لپاره هډې ته راتلل. هډه د نوښتونو د مرکز، د بودایي مذهب د پیروانو په منځ کې د حد په توګه پیژندل شوې وه. د لومړی ځل لپاره د بودا مکمله مجسمه په هډې کې جوړه شوه. د هډې خلکو د هینایانا د سترې عرادې له طریقې څخه پلوي وکړه. د بودایانو هغه ستر مجلس چې په کشمیر کې جوړ شو او څلورم ستر دیني مجلس شمیرل کیده، مشر یې د هډې و. د ګندهارا هنري سبک چې له هډې نه پیل شو، په ټوله منځنۍ آسیا کې یې ستر رول درلود.

سرچینې:

۱. *تاریخ قدیم افغانستان (احمد علي کهزاد)*
۲. *تاریخ مختصر افغانستان (عبدالحی حبیبي)*
۳. *مدنیت هاي اولیه افغانستان (رسول باوري)*

د (۱۶) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	د مطالبو شرح	
۱- د لوست موضوع	باميان د بودايي عقيدې مرکز	
۲- ښوونيزې موخې: (پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي)	له زده کوونکو څخه هيله کيږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – زده کوونکی دې د باميان له لرغونو آثارو سره آشناشي. – د کوشانيانو په زمانې کې دې د باميان اهميت وپيژني. – د ګندهارا د ښوونځی په اړه دې معلومات ترلاسه کړي. – د بودا له سترو مجسمو سره دې آشنا شي.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدريس	
۴- د لوست ورکولو اړين توکي	تخته، درسي کتاب، د افغانستان نقشه او په باميانو کې د بودا د سترو مجسمو انځورونه	
۵- د ارزښت موندنې چلند	ارزونه په تحريری او تقريری توګه	وخت په دقيقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي.	۱۰ دقيقې
	د هڅونې رامنځته کول: ښوونکی زده کوونکو ته د بودا د يوې سترې مجسمې انځور ښيي او پوښتنه کوي چې دغه انځور پيژنئ.	

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقيقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پر تخته باندې لیکي. – ښوونکی د کتاب له مخې لوست لولي او د مهمو ټکو په اړه يې زده کوونکو ته توضيحات ورکوي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي – ښوونکی یو ځل بیا لوست توضیح کوي. – د زده کوونکو پوهه ارزوي.	– زده کوونکي هغه په خپلو کتابچو کې لیکي. – درې تنه زده کوونکي د کتاب متن لولي. – زده کوونکي ځوابونه په خپلو کتابچو کې لیکي. – زده کوونکي غوږ ږدي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

– هیون سنګ لیکي چې بامیان مهم بودايي مرکز دی. په لسګونو بودايي مدرسې په دغه ښار کې شتون لري. د ښوونکو شمير يې زرهاوو تنو ته رسيږي. زیارت کوونکي له لیرې ځایونوڅخه دلته راځي.
– د بامیان په سمڅو کې له مجسمو سربیره په زړه پورې انځورونه په غوړین رنګ سره تر سترګو کیږي چې په نړۍ کې پخوانی غوړین رنګ دی چې په کارول شوی دی.
– بامیان د ملګرو ملتونو د نړۍ د کلتوري میراثونو له لوري د یوې کلتوري حوزې په توګه پیژندل شوی دی.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

بامیان له دوو لوریو په پخواني تاریخ کې ډېر اهمیت لري. لومړی دا چې د بودایانو مهم عبادتي او عقیدتي مرکزو او دویم دا چې د وریښمو د واټ سهیلي برخه له همدغه مرکز څخه تیریده دغه دوه عامله د دې سبب شول چې له ایران څخه هم د بودايي مذهب مینه وال دلته راشي. او هم هندي او رومي سوداګران دغه مرکز ته مخه کړې او له همدې لارې څخه د آسیا براعظم ختیځ او لویدیځ ته تګ او راتګ وکړي.
په بامیانو کې د بودا د دوو سترو مجسمو شتون، چې یوه يې صلصال او بله يې شمامه نومیده دغه مرکز ته ځانګړې شهرت ورکړی و. د صلصال مجسمې ۵۵ متره او شمامې ۳۵ متره لوړ والی درلود. چې په ۲۰۰۱ میلادي کال کې له منځه یو وړل شوې.

د (۱۷) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	**آیا یفتلیان پیژنې؟**	
۲- ښوونیزې موخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – د یفتلیانو له نوم او ریښې سره آشنا کیدل. – د یفتلیانو د امپراتورۍ له پولو سره آشنا یي ترلاسه کول. – د یفتلیانو د مشهورو امپراتورانو له نومونو سره آشنا کیدل. – د مذهبي تعصب زیانونو ته د زده کوونکو پام اړول.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	د لوست کتاب، تخته، د افغانستان تاریخي نقشه	
۵- د ارزښت موندنې چلند	ارزونه په تحریري او تقریري توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. د هڅونې رامنځ ته کول: ښوونکي د لوست سرلیک لولي، د زده کوونکو پاملرنه ورته را اړوي او وايي. آیا تاسو د یفتلیانو په اړه څه اوریدلي دي	۱۰ دقیقې

۱ - ۲ د ښوونکي د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– د لوست سرلیک پر تخته لیکي. – ښوونکی د کتاب متن زده کوونکو ته لـولي او د مهمو ټکو په اړوند یې توضیحات ورکوي. – ښوونکی د زده کوونو پوښتنو ته ځواب وایي. – ښوونکی یو ځل بیا درس توضیح کوي. – د زده کوونکو زده کړه ارزوي.	– زده کوونکي د تختې څخه لیکنې په خپلو کتابچو کې لیکي. – ۳ تنه زده کوونکي په نوبت سره یو په بل پسې د لوست متن لولي. – زده کـوونکي ځوابونـه پـه خپلـو کتابچو کې لیکي. – زده کوونکي پاملرنه کوي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

– په تاریخي متونو کې یفتلیان، هفتالیان، خیونیتیان او یفتلیان یا د شوي دي او اعرابو بیا هیاطله بلل.
– د یفتلیانو په سیاسي تاریخ کې مهراکولا ډېر مهم شمیرل کیږي. ده خپله امپراتوري پراخه کړه او ګوپتایان یې له منځه یوړل.
– یفتلیانو عمدتاً د لمر نمانځنه کوله او د بودا یي دین په خلاف یې چلند کاوه. د لمر نمانځنې یوه مر مرینه مجسمه د خیر خانې مینې په غاښې کې موندل شوې ده. چې د سوریا د مجسمې په نامه یاده شوې ده.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

یفتلیان سپین پوستکي وو، په تاریخي متونو کې د هفتالیانو، یفتلیانو او خنوینتانو په نامه یاد شوي دي. اعرابو به دوی ته هیاطله ویل. دغه خلک چې د محلي واکمنانو برخلاف د کوشانیانو له پاتې شونو څخه وو. په یرغلونـو یـې پیـل وکړ. په لومړی سر کې یې د افغانستان شمالي سیمې تر خپلې ولکې لاندې راوستې او وروسته یې د کابل، بامیان او غزني سیمې هم په خپلې واکمنۍ پورې وتړلې او د خپلې امپراتورۍ پولې یې د هند تـر شـمالي سـیمو وغزولـې او ګوپتایي حاکمانو ته یې ماته ورکړه. یفتلیانو د لمر نمانځنه کوله او د بـود ایـي دیانـت مخـالف وو دوی د بودایـانو مهم مرکزونه وران کړل. خلک یې د بودایي دین پریښودو ته هڅول او آن تهدیدول یې. د دوی له مهمو مرکزونو څخه یو هم د خیر خانې مینې غاښې دي چې د کابل ښار په شمالي برخه کې موقعیت لري چې لـه همدغـه ځایـه څخه د سوریا مجسمه کشف شوې ده.
د دې لړۍ مشهور امپراتوران عبارت دي له: ایفتالتو، اختنور، تورمانا او مهراکولا څخه.

سرچینې:

۱. *تاریخ قدیم افغانستان (احمد علي کهزاد)*
۲. *تاریخ مختصر افغانستان (عبدالحی حبیبي)*
۳. *مدنیت های اولیه افغانستان (رسول باوري)*

د (۱۸) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	آیا د مصر د تمدن په اړه معلومات لرئ؟	
۲- ښوونیزې موخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – زده کوونکي دې د مصر له پخواني تمدن سره آشنا شي. – زده کوونکي دی د مصر د تمدن بیلوونکي اړخونه وپیژني. – زده کوونکي دې د مصر اهرامونه او د هغوی تاریخ وپیژني. – زده کوونکي دې سوچ وکړي چې دغه اهرامونه یې څرنګه جوړ کړي دي؟	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	تخته، نقشه، د پخوانۍ نړۍ نقشه، کتاب	
۵- د ارزښت موندنې چلند	ارزونه په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. د هڅونې رامنځ ته کول: ښوونکی د اهرامونو یو انځور زده کوونکو ته ورښیي او هغوی پوښتي چې آیا تاسو دغه انځور پیژنئ؟	۱۰ دقیقې

۱ - ۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی دلوست سرلیک پرتخته لیکي – ښوونکی دکتاب متن لولي او د مهمو ټکو په اړه زده کوونکو ته معلومات ورکوي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وایي. – ښوونکی یوځل بیا لوست توضیح کوي. – د زده کوونکو زده کړه ارزوي.	– زده کوونکي د خپل ښوونکي لیکنې په خپلو کتابچو کې لیکي. – درې تنه زده کوونکي په نوبت سره د کتاب متن لولي. – زده کوونکي ځوابونه په خپلو کتابچو کې لیکي. – زده کوونکي پاملرنه کوي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

– د لومړی ځل لپاره انځوریز لیک مصریانو رامنځ ته کړ. په دې لیک کې هره نښه د یوه بیان لپاره ټاکل شوې وه. دغه لیک یې هیروغلیف باله چې د سپیڅلې حکاکی معنا ورکوي.
– مصریانو په معماری کې ډیر پرمختګ کړي و چې ښه بیلګه یې مصری اهرامونه دی چې د لرغوني نړی له عجایبو څخه شمیرل کیږي.
– مصریانو پراخه سوداګریزې اړیکې درلودې چې ډیره ښه بیلګه یې کولای شو لاجوردي ډبرې وبولو چې له میلاده کابو درې زره کاله دمخه له افغانستان څخه مصر ته وړل شوې وې.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

د نیل سیند د مصر د مدنیت په رامنځ ته کیدو کې یو سترلامل پیژندل شوی دی. له میلاده کابو ٤ زره کاله دمخه مصري مدنیت رامنځ ته شو. دغه مدنیت د ممیزاتو او مشخصاتو لـه مخې لـه نـورو مـدنیتونو څخـه دمخـه دی. د لومړي ځل لپاره سیاسي نظام د فرعونیانو په لړۍ کې رامنځ ته شو. انځوریز لیـک یـې رامنځتـه کـړ چـې د هیـرو غلیف په نامه یاد شوی دی چې د ټاکلې افادې لپاره یې مشخص انځور پـه کـار اوه او مقدسـه حکـاکي یـې هـم ورته ویله. په پخواني مصر کې معماري یو بل ستر کار دی چې لا تر اوسه د لرغونې نړۍ پـه خـاطرو کـې ژونـد کوي.

مصري اهرامونه داسې جوړ شوي چې د ټولې ورځې په اوږدو کې د ننه په همدغو اهرامونو کـې د لمـر وړانګـې شتون لري، د ډبرو د لیږد څرنګوالی هم په خپل وار سره د اړونده معمـارانو او مهندسـینو د ځانګړې پـوهې نښـه نښانه ده. دغه درې اهرامونه چې د کیوپس، کیفرن او میکرینوس په نومونو یادیږي، په نړیوالو میراثونو کې شـامل شوي دي. ١٦ تنو مصري فرعونیانو له لرغوني زماني څخه تر وروستي دوران پورې پر مصر باندې ټولواکي کـړې ده چې له دغو ١٦ تنو څخه مشهور یې عبارت وو له: توتن خامن، امینهوتیپ، اخناتون او ځینو نورو څخه.

سرچینې:

١- تاریخ جهان باستان (سعد الدین هاشمی).
٢- تاریخ شرق باستان (دکتر حسین علی محسن).

د (۱۹) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	د مطالبو شرح	
۱- د لوست موضوع	د بین النهرین له لرغوني تمدن سره آشناشيء.	
۲- ښوونیزې موخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – د بین النهرین له اصطلاح سره دې آشنا شي. – د بین النهرین لرغوني سیمې دې وپیژني. – د هغې زماني نوښتونه دې تشریح کړي.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	تخته، د لرغوني نړۍ نقشه، د لوست کتاب	
۵- د ارزښت موندنې چلند	ارزونه په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. د هڅوني رامنځ ته کول: ښوونکی له زده کوونکو څخه پوښتنه کوي چې: تاسو د میخي لیک او میزو پوتامیا د نامه په اړه څه اوریدلي دي؟ زده کوونکي ځواب ورکوي.	۱۰ دقیقې

۱ - ۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
- ښوونکی د لوست سرلیک په تخته لیکي. - ښوونکي د کتاب متن لولي. - ښوونکی د بین النهرین موقعیت په نقشه کې ښیي او د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وایي. - یو ځل بیا لوست توضیح کوي او د زده کوونکو پوهاوی ارزوي.	- زده کوونکي د خپل ښوونکي لیکنې په خپلو کتابچو کې لیکي. - دري تنه زده کوونکي په نوبت سره د کتاب متن په تکراري توګه لولي. - زده کوونکي ورته پاملرنه کوي. - زده کوونکي ځوابونه له ځانه سره لیکي. - زده کوونکي پاملرنه کوي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

- یونانیانو بین النهرین ته میزو پوتامیا ویل.
- په لرغوني بین النهرین کې آشور یو له مهمو سیاسي مرکزونو څخه و.
- یو شمیر ټولواکان په دې مرکز کې واک ته ورسیدل چې له دې ډلې کولای شو د سارګون او آشور بانیپال نومونه د مثال په ډول یاد کړو.
- د بابل یو ټولواک د حمورابي په نامه یادیده چې د خپلو وګړو لپاره یې قانون جوړکړ چې د حمورابي د قانون په نامه یادیده. په دې قانون کې د ټولنې ژوند ته پاملرنه شوې وه.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

په بین النهرین کې یوه لرغوني سیمه تل حسونا نومول شوې چې تاریخ یې له میلاده مخکې پنځو زرو کلو ته رسیږي. په دې ځای کې د بیلابیلو کلتوري دورو لرغوني آثار موندل شوي دي. په بین النهرین کې د مدنیت د ودې او پرمختګ مهم لاملونه د دجلې او فرات سیندونه وو، په بین النهرین کې یو پخوانی او لرغونی سیاسي مرکز د آشور په نامه یادیږي چې ډیر ټولواکان لکه لومړی او دویم سارګون، آشور بناپال او نور په کې واک ته ورسیدل.

په بین النهرین کې یو بل ښار بابل و چې د سترې امپراتورۍ او ټولنیز سیستم په رامنځ ته کیدا کې یې ډیر مهم رول ولو باوه. په دې ښار کې یو ډېر لرغونی قانون بشري ټولنې ته وړاندې شو چې د حمورابي په نامه یادیږي. په دې قانون کې د ټولنیز ژوند بیلابیلو اړخونو ته پاملرنه وشوه. په دې قانون کې ګناه کارو وګړو ته د سزاورکول، د کر نیز نظام او د مسافرتي مسایلو پورې اړوند موضوعات ځای په ځای شوي و. دغه لړۍ د کاستیانو په مټ له منځه ولاړه. کاستیانو ترپنځوسوو کلو پورې په دې برخې باندې واکمني وکړه. کلدانیانو هم د یوې ځواکمنې لړۍ په توګه په بین النهرین کې عمده رول لوبولی دی.

سرچینې:

٤. *د افغانستان پخوانی تاریخ (احمد علي کهزاد)*
٥. *د افغانستان لنډ تاریخ (عبدالحی حبیبي)*
٦. *افغانستان په لرغوني زماني کې (رسول باوري)*

د (۲۰) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	آیا د ایران د لرغونې تمدن په اړه معلومات لرئ؟	
۲- ښوونیزې موخې: (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته لاس رسی ومومي. – د ایران له لرغوني تمدن سره د زده کوونکو اشنایي. – د ایران له مهمو لرغونو محلاتو سره آشنا کیدل. – د ایران له مهمو او لرغونو سلسلو سره پیژندګلوي.	
۳- د لوست ورکولو لارې چارې	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	د لوست کتاب، تخته، د اسیا تاریخي نقشه	
۵- د ارزښت موندنې چلند	ارزونه په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنۍ کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. د هڅونې رامنځ ته کول: ښوونکی پوښتنه کوي چې ایا د ایران لـه نامه سره آشنایي لرئ؟ زده کوونکي ځواب وایي.	۱۰ دقیقې

۱ - ۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پرتخته باندې لیکي. – ښوونکی د لوست متن د کتاب له مخې لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ځوابونه وايي. – ښوونکی لوست یو ځل بیا توضیح کوي. – ښوونکی د زده کوونکو پوهیدنه ارزوي.	– زده کوونکي يې په کتابچو کې لیکي – دري تنه زده کوونکي په خپله خوښه کتاب له مخه لولي. – زده کوونکي ځوابونه په خپلو کتابچو کې لیکي. – زده کوونکي غوږ ږدي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

– د سیالك د لرغوني تپې وګړو له مسې لوښو سره آشنا يې لرله. د نباتاتو کرنه يې دود کړې وه. د ګاوندیانو لکه منديګك، د نمازګاه تپه او دسند د مدنیت له خلکو سره یې اړیکې درلودې. په دغه ځای کې د لومړنی مدنیت نښې لیدل کیږي.

– لوی کوروش د هخامنشیانو د امپراطورۍ بنسټ کیښود.

– ساسانیان د ایران د پخواني تاریخ وروستنی لړۍ ده چې د مسلمانانو له خوا راوپرزیده.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

ایران د افغانستان له ګاونډیو هیوادونو څخه یو هېواد دی چې پخوانی تاریخ لري. د جیروفت، شوش، سیالك تپې او نور آثار له لرغونو زمانو څخه استازیتوب کوي چې تاریخ یې له میلاده د مخه درې نه تر پنځو زرو کلو پورې رسیږي. د هیرودت په وینا یو تن چې دایاکو نومیده له میلاده مخکې په لسمه پیړۍ کې د مادیانو قبایل سره یو کړل او د ماد په نامه یې د یوې امپراطورۍ بنسټ کیښود. دغه لړۍ د کوروش په مټ له منځه ولاړه. او له میلاده ۵۵۳ کاله وړاندې د هخامنشیانو د امپراتورۍ بنسټ کیښودل شو. هخامنشیانو ښه ډېر اسناد پر ځای پریښي دي. د بیستون کتیبه، د جمشید تخت او نور د دغو آثارو له ډلې څخه دي. کوروش د امپراتورۍ بنسټ ایښوونکی و. د هغه زوی کمبوجیه د خپل هیواد پولې تر مصر پورې ورسولې. هغه مهال په یونان کې فلیپ او ترې راوروسته لوی سکندر واکمني کوله. مقدوني سکندر له میلاده د مخه په ۳۳۵ کال کې هخامنشیانوته ماته ورکړه. او ټول فارس يې تر خپلې ولکې لاندې راوست. دلوی سکندر تر مړینې وروسته د یونانیانو لړۍ له میلاده دمخه تر دویمې پیړۍ پورې په فارس باندې خپله واکمني وچلوله. له دې وروسته اشکانیان ورپسې ساسانیان واك ته ورسیدل چې په اوومې میلادي پیړۍ کې د مسلمانانو له لوري راوپرزیدل.

د (۲۱) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	د هندوستان له تمدن سره آشنا شئ.	
۲- ښوونیزې موخې (پوهنیزې، مهارتي، ذهني)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي. - د هند له لرغوني مدنیت سره د زده کوونکو آشنا کیدل. - د هند له مهمو لرغونو سیمو سره د زده کوونکو آشنا کیدل. - د هند د تاریخ له لومړنیو پېرېو سره آشنا کیدنه.	
۳- د تدریس چلند	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	درسي کتاب، تخته، او د آسیا نقشه.	
۵- د ارزونې څرنګوالی	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	لومړی کړنې او د هڅونې رامنځته کول، ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بیا د پوښتنې په توګه په ټولګي کې وایي: آیا تاسې پوهیږئ چې لرغونی هند څرنګه و؟ او څه ډول مدنیت یې درلود؟	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقيقو
- ښوونکی د لوست سرلیک پرتخته باندې لیکي. - ښوونکی د کتاب له مخې لوست لولي. - ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. - ښوونکی یو ځل بیا لوست توضیح کوي. - ښوونکی د زده کوونکو پوهه ارزوي.	- زده کوونکي یې یادداښت کوي. - درې تنه زده کوونکي درس تکراروي. - زده کوونکي په خپلو کتابچو کې ځوابونه لیکي. - زده کوونکي غوږ نیسي.	۳۵ دقيقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. له میلاده کابو ۳ زره کاله دمخه د هند لرغونی مدنیت د هند په شمال لویدیځ کې د موهنجودارو او هړپې په سیمو کې منځ ته راغلی دی.

۲. په لرغوني هند کې څلورو ټولنیزو پوړیو (طبقو) شتون درلود چې د کشتریه، برهمن، ویسه او شودرا په نامه یادیدلې.

۳. د ګوپتایانو نومیالی امپراتور اشوکا و چې بودایي دین ته یې ډیره پراختیا وکړه.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

د هړپه تمدن: له میلاده درې زره کاله دمخه یو ډیر روښانه تمدن د هند په شمال لویدیځ کې وځلید. په دې وخت کې د هند وګړي په کرنې او څاروي روزنې لګیا وو. دوی له فلزاتو ګټه اخیستنه پیل کړې وه. هندیان لومړني خلک وو چې د پنبې کرنه یې کوله، موهنجودارو په لرغوني هند کې یو بل لرغونی ښار دی چې د هړپه له مدنیت سره یې برابره وده وکړه. د موهنجودارو کنډوالې ښیي چې دلته د ښار جوړولو ځانګړی سیستم شتون درلود. دلته هغه ډول منظمو کوڅو چې پلان یې له وړاندې جوړ شوی و، شتون درلود. دلته د کانالیزاسیون یو ښه منظم سیستم او د اوبو د زیانونو څخه د ساتنې لپاره د ځانګړو ویالو سیستم هم رامنځ ته شوی و.

د (۲۲) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	آیا د چین د لرغوني تمدن په اړه معلومات لرئ؟	
۲- ښوونیزې موخې (پوهنیزې، مهارتي، ذهني)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي. – د چین د هیواد د جغرافیایي موقعیت او تمدن سره آشنا کیدنه. – د چین هیواد له مهمو لرغونو سیمو سره آشنا کیدل. – د چین د لومړنیو پیړیو له تاریخ سره آشنایي.	
۳- د تدریس چلند	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	درسي کتاب، تخته، د آسیا نقشه.	
۵- د ارزونې څرنګوالی	تحریری او تقریری ارزونه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بیا د انګیزې د رامنځته کولو په موخه له زده کوونکو پوښتي. د چین په اړه څه پوهیږئ؟ آیا تاسو چینایي مالونه لیدلي دي او که لیدلي مو وي، چیرته مو لیدلي دي؟	۱۰ دقیقې

۱ - ۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پرتخته باندې لیکي. – ښوونکی د کتاب له مخې اړوند لوست لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. – ښوونکی یو ځل بیا لوست توضیح کوي.	– زده کوونکي یادداښت کوي. – درې تنه زده کوونکي د کتاب درس له مخې لولي. – زده کوونکي یولړ پوښتنې کوي. – زده کوونکي غوږ نیسي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. د چین وګړو عقیده درلوده چې په هرې ناروغۍ چې پخوانیو خلکو ژوند له لاسه ورکړی دی، که چیرې څوک د هغوی په قبر لاس ووهي، نو دغه تن به په هماغه ناروغۍ اخته شي.

۲. د چین ډیر لرغونی انسان په (جاوکوتیان) کې کشف شوی دی. دغه ځای پیکن ته نږدې موقعیت لري.

۳. شانګ، چو او تسه ین، د لرغوني چین له نومیالیو کورنیو څخه وې.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

لومړنی اثر چې د چین هیواد د عمومي تاریخ په اړه لیکل شوي، هغه د چینایي پوه (سوما تسه ین) په زیار رامنځ ته شوی دی، چې له میلاده وړاندې له ۱٤٥ – ۹۰ کال پورې یې ژوند کاوه. دغه شخص د یوه ستوري پیژندونکی زوی و، ده ډیرو هیوادونو ته سفرونه وکړل او ډیرې افسانې یې ولیکلې. ده کابو یو سلو دیرش ټوکه تاریخي کتابونه تالیف کړل. د دغو مطالبو ډیره برخه د (هوان تي) کورنۍ پورې اړوند معلومات دي.

د (۲۳) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	د مطالبو شرح	
۱- د درس موضوع	آیا پوهیږئ چې د لرغوني یونان تمدن څرنګه پیل شو؟	
۲- ښوونیزې موخې (پوهنیزې، مهارتي، ذهني)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي. – د یونان له جغرافیایي موقعیت سره آشنایي. – د یونان له مهمو سیمو سره آشنا کیدنه. – د لرغوني یونان له مهمو پیښو سره آشنا کیدل. – د یونان له سترې امپراتورۍ سره آشنا کیدل.	
۳- د تدریس چلند	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	درسي کتاب، تخته، د آسیا او اروپا نقشه.	
۵- د ارزونې څرنګوالی	تحریری او تقریری ارزونه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی د السلام علیکم تر ویلو وروسته، د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. او د یوه متوجه کوونکي حالت د رامنځ ته کولو لپاره د یوې موضوع یا یوې کړنې په وړاندې کولو سره د تدریس لومړنی کړنې او د هڅونې د رامنځته کولو لپاره زمینه برابروي.	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پرتخته باندې لیکي. – ښوونکی د کتاب له مخې اړوند لوست لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. – ښوونکی یو ځل بیا لوست توضیح کوي.	– زده کوونکي یادداښت کوي. – دوه یا درې تنه زده کوونکي د کتاب له مخې درس لولي. – زده کوونکي پوښتنې کوي. – زده کوونکي د ښوونکي خبرو ته پاملرنه کوي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. توسیدس یوناني مورخ چې له میلاده مخکې په څلورمې پیړۍ کې یې ژوند کاوه. په دې آند و چې د کلیو او ښارونو وراني ویجاړې د هغو انسانانو د کار لاس ته راوړنې دي چې له دوی دمخه یې ژوند کاوه.

۲. د میسني تمدن د کرت او یونان د تاریخ یو ځلانده دوران دی. دغه تمدن له شپاړسمې څخه تر لسمې قبل المیلاد پیړۍ پورې پایښت درلود.

۳. دوریان له میلاده دمخه په لسمې پیړۍ کې واک ته ورسیدل چې د اوسپنې له عصر سره یې سمون خوړ. په همدې وخت کې د هومر مشهور داستانونه (الیاد، ادیسه) تالیف شول چې دغه داستانونه له دولسمې څخه تر اتمې، قبل المیلاد پیړۍ پورې پیښې څرګندوي.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

د یونان تمدن هغه تمدن و چې لویدیځی نړۍ ورڅخه الهام واخیست او د خپل کلتور بنسټ یې پرې کېښود. د لرغونی یونان لومړنی تمدن د کرت په نامه یادیږي. کرت د لرغونی تمدن یوه ټاپو وزمه وه. کرت یو پر مختللی تمدن درلود چې د مصر او بین النهرین له تمدن سره یې سیالی کوله. په کرت کې مرکزی واکمنی شاوخوا له میلاده ۲۰۰۰ کاله وړاندې رامنځته شوه. دغه تمدن د اریایی قبایلو د یرغل په پایله کې له منځه ولاړ.

یونانیان هغه اریایان دي چې له خپل اصلي ځای (اریانه ویجو) څخه شاوخوا له میلاده ۲۵۰۰ کاله وړاندې اروپا ته ولیږدیدل. او د یونان اصلی اوسیدونکي یې د ځان تابع کړل او د یو تمدن بنسټ یې کېښود چې د میسن په نامه یادیږي.

یونان له ټاپوګانو څخه جوړ هیواد دی. د یونان جغرافیایی موقعیت ددې لامل شو چې په یونان کې ډیر ښاري دولتونه رامنځته شي. ددغو ښاري دولتونو تر ټولو مشهور اتن او سپارت وو.

د (۲٤) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د درس موضوع	آیا اوریدلي مو دي چې د لرغوني روم واکمنانو ته یې د اروپا واکمنان ویل؟	
۲- ښوونیزې موخې (پوهنیزې، مهارتي، ذهني)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي. – د روم له موقعیت سره آشنا کیدل. – د لرغوني روم له مهمو سیاسي کورنیو سره آشنا کیدنه. – د روم له مهمو تاریخي سیمو سره آشنا کیدل.	
۳- د تدریس چلند	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	درسي کتاب، تخته،د اروپا نقشه	
۵- د ارزونې څرنګوالی	تحریری او تقریری ارزونه	وخت په دقیقو
٦- لومړنی کړنې	ښوونکی د السلام علیکم تر ویلو وروسته، د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. او د هڅونې په رامنځ ته کولو سره د لوست د پیلولو لپاره زمینه برابروي.	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پرتخته باندې لیکي. – ښوونکی لوست د کتاب له مخې لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. – ښوونکی یو ځل بیا اړونده لوست توضیح او تشریح کوي.	– زده کوونکي یې په خپلو کتابچو کې لیکي. – دوه یا درې تنه زده کوونکي لوست د کتاب له مخې لولي. – زده کوونکي یولړ پوښتنې مطرح کوي. – زده کوونکي د ښوونکي څرګندونو ته غوږ نیسي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. د روم لومړنی جمهوري نظام له دریو ځایونو اداره کیده: د مشرانو جرګه، سل کسیزه ټولیزه ټولنه (۱۰۰ کسیزه عمومي مجمع او د قبایلو ټولنه).

۲. رومیانو له میلاده د مخه په ۱۶۹ کال کې د مقدونیې ښار ونیو.

۳. د روم وروستنی امپراتور مارکوس اوریلوس نومیده چې له ۱۶۱ نه تر ۱۸۰ میلادي کلو پورې یې واکمنی درلوده.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

د روم ټولواکان: په هغه زمانه کې د پادشاه کلمه مفهوم نه بلکه د قبیلې مشر (Tribu) او د طایفې د ګډو ګټو آستازي و. ایتالیا له اوومې پیړۍ څخه وروسته د اوسپنې دویم عصر ته ورسیده. په دې زمانه کې اوسپنیز وسایل ډیر شول او چټکه وده رامنځته شوه. په همدې وخت کې د کار دویم ویش رامنځ ته شو او صنعت له کرنې نه بیل شو. د کار لومړنی ویش له کرنې څخه د ښارویو د روزنې بیل والی و.

د (۲۵) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (۱) درسي ساعت،

موضوع تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	له اسلام څخه مخکې د عربستان اوضاع	
۲- ښوونيزې موخې (پوهنيزې، مهارتي، ذهني)	هيله ده د لوست په پای کې زده کوونکي لاندې موخو ته ورسيږي: – له اسلام څخه دمخه او په پيل کې د اعرابو له کلتوري اوضاع سره د زده کوونکو آشنا کيدل. – د اسلام د مبارک دين له پيغام سره د زده کوونکو آشنا کيدل. – د حضرت محمد (ص) له کړنو سره د زده کوونکو آشنا کيدل. – د اسلام مبارک دين او برحق پيغمبر (ص) سنت ته د زده کوونکو پام رااړول.	
۳- د لوست وړاندې کولو چلند	فعال تدريس	
۴- د لوست د وړاندې کولو اړين توکي	د لوست کتاب، تخته او د عربستان نقشه	
۵- د ارزونې څرنګوالی	په تحريری او تقريری توګه	وخت په دقيقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بيا د هځونې په رامنځته کولو سره نوی لوست پيلوي.	۱۰ دقيقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پر تخته باندې لیکي. – ښوونکی د لوست متن د کتاب له مخې لولي. – د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وایي. – ښوونکی د زده کوونکو زده کړه ارزوي.	– زده کوونکي یې په خپلو کتابچو کې لیکي. – دوه درې تنه زده کوونکي په داوطلبانه توګه د لوست موضوع د کتاب له مخې لولي. – زده کوونکي د ښوونکي ځوابونه په خپلو کتابچو کې لیکي. – د ښوونکي خرګندونو ته غوږ ږدي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن د پوښتنو ځواب:

۱. په عربستان کې هرې قبیلې ځانته بت جوړاوه او د هغه نمانځنه به یې کوله.
۲. د اسلام مبارک دین خلک د واحد خدای نمانځنې، ټولنیز عدالت، برابری او ورورولی ته رابلل.
۳. اسلام یو مکمل الهي دین دی.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

د عربستان ډیرو وګړو له اسلام څخه د مخه د بتانو عبادت کاوه او له لوی څښتن سره په شریک راوړلو کې یې ډیر افراط کاوه. او له واحد او لاشریک خدای (ج) نه پرته په خپلو لاسو د جوړو شویو بتانو عبادت ته معتقد وو. په هرې قبیلې، هرې طایفې او هر ښار کې ځانګړی بت و. او آن تر دې چې په هر کور کې به یو یا څو بتانو شتون درلود. د لوی څښتن په کور (کعبې) کې چې حضرت ابراهیم (ع) د لوی څښتن د عبادت لپاره کومه کوټه جوړه کړې وه. د جاهلیت د زماني اعرابو په کې ۳۶۰ بتان ځای په ځای کړي وو. د عربي قامونو اخلاق ډیر ناوړه وو. قمار وهنه او شراب څښل د دوی عادت ګرځیدلی و. دوی په دې اندازې بې رحمه او سخت زړي وو چې خپلې نوې زیږیدلې نجونې به یې د ننګ او شرم تر نامه لاندې او ځینو نورو به د ډیرې غریبۍ له ډاره خپل اولادونه ژوندي تر خاورو لاندې کول. په دوی کې چور چپاول، غلا غدی او نورو بدو کارونو عام رواج درلود. د ښځې مقام او منزلت ته یې هیڅ درناوی نه درلود او هغوی به یې د څارویو او سوداګریزو توکو په څیر خرڅولې. د دوی ډیرو لږو افرادو په سوداګریزو چارو کې ګډون کاوه. کرنه یې لږه وه یو څه افراد په کې شپانه او نورو ټولو د غلا او غدیو له لارې خپل ژوند پر مخ بیوه.

د (۲۶) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس ورکولو وخت (۱) درسي ساعت،

موضوع تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	د اسلام پیغمبر حضرت رسول اکرم (ص) ژوند سره آشنا کیدل	
۲- ښوونیزې موخې (پوهاویزې، مهارتي، ذهنيتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې دغه موخې ترلاسه کړي: – د زده کوونکو آشنا کیدل د حضرت محمد (ص) د نوم، شجره، نصب او د کورنی ځرنګوالی سره. – د حضرت محمد (ص) د ښو او نیکو اوصافو، خصلتونو او فضلیتونو سره د زده کوونکو اشنا کیدل. – تر بعثته دمخه او وروسته په لنډه توګه د حضرت رسول اکرم (ص) له کړو وړو سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د زده کوونکو آشنا کیدل د لومړنیو کسانو سره چې د اسلام څیځلې دین ته مشرفه شول.	
۳- د لوست وړاندې کولو چلندونه	فعال تدریس	
۴- د لوست د وړاندې کولو اړین توکي	لوستیز کتاب، تخته، د عربستان د هیواد نقشه	
۵- د ارزونې ځرنګوالی	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	: ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بیا د هځونې په رامنځته کولو سره د لوست د پیلولو لپاره زمینه برابروي.	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پر تخته بانـدې لیکي. – ښوونکی د لوست متن د کتاب لـه مخـې لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځوابونه وایي. – ښوونکی د زده کوونکو زده کړه ارزوي.	– زده کوونکي یـې پـه خپلـو کتـابچو کې لیکي. – درې تنه زده کوونکي پـه داوطلبانـه توګه لوست د کتاب له مخې لولي. – زده کـوونکي د ښـوونکي ځوابونـه خپلو کتابچو کې لیکي. – زده کوونکي د خپل ښـوونکي وینـا ته پاملرنه کوي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن د پوښتنو ځواب:

۱. حضرت جبریيل امین د لوی ښښتن (ج) له لوري د نبـوت رسـالت او د اسـلام د مبـین دیـن د تبلیـغ پیغـام حضرت محمد مصطفی (ص) ته راوړ.

۲. کله چې حضرت نبي کریم (ص) په رسالت مبعوث شو ٤٠ کلن و.

۳. حضرت محمد (ص) د عبدالله زوی د عبدالمطلب لمسی او عبدالمطلب د هاشم زوی او د عبدمناف لمسی و.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

عبدالله او آمنه: عبدالمطلب د قریشو د قبیلې مشر و. ده لس زامن درلودل. کله چې عبدالله ځوانی ته ورسید نو عبدالمطلب ده ته د بني زهرې د طایفې د مشر لور آمنه د وهب لور په نکاح کړه. آمنه هم د خپل نسب، مقام او منزلت له مخې د قریشو له ډیرو سترو میرمنو ښځه وه. عبدالله لږه موده ژوندی و او بیا وفات شو. په دې وخت کې بي بي آمنه حامله وه، هغې د آثارو او نښو له مخې لیدل چې محمول یې د ځانګړي منزلت خاوند دی. حضرت محمد (ص) د عام الفیل، د ربیع الاول په دولسمه نیټه د دوشنبې په ورځ چې له ٥٧٠ زیږدیز (میلادي) کال سره سمون خوري د دې نړۍ پر مخ خپلې نازولې سترګې وغړولې. عبدالمطلب دغه نوی زیږیدلی ماشوم په خپله غیږ کې واخیست او هغه یې کعبې ته یوړ، هلته یې د لوی ښښتن په دربار کې د ثنا او دعا تر ویلو وروسته په دغه مبارک ماشوم باندې محمد نوم کیښود دغه نوم په اعرابو کې نوی و. هغوی د دغه نوم په اوریدو سره حیران شول.

د (۲۷) لوست د تدریس لپاره لارښود پلان

د تدریس وخت (۱) درسي ساعت،

موضوع تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	د حضرت محمد (ص) د ژوندانه د پیر پېښې	
۲- ښوونیزې موخې (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	هیله ده د لوست په پای کې زده کوونکي لاندې موخو ته ورسیږي: – د غزواتو د رامنځ ته کېدو له لاملونو سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د رسول اکرم (ص) له ځینو غزواتو سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – په غزواتو کې د مسلمانانو د بریالیتوب له رازونو سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د غزواتو له لاس ته راوړنو سره د زده کوونکو آشنا کیدل.	
۳- د لوست ورکولو چلندونه	فعال تدریس	
۴- د لوست د وړاندې کولو توکي	د لوست کتاب، تخته	
۵- د ارزونې چلند او څرنګوالی	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي: ښوونکی د هڅونې په رامنځته کولو سره لوست پیلوي.	۱۰ دقیقې

۱ - ۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پر تخته باندې لیکي. – ښوونکی د لوست متن د کتاب له مخې لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. – ښوونکی اړوند لوست زده کوونکو ته توضیح کوي. – ښوونکی د زده کوونکو زده کړه ارزوي.	– زده کوونکي يې په خپلو کتابچو کې لیکي. – دوه درې تنه زده کوونکي په داوطلبانه توګه لوست د کتاب له مخې لولي. – زده کوونکي د ښوونکي ځوابونه خپلو کتابچو کې لیکي. – د ښوونکي خرګندونو ته غوږ ږدي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن د پوښتنو ځواب:

۱. د مسلمانانو په وړاندې د کفارو او مشرکینو کړه وړه او ویناوې دښمنانه وې. هغوی مسلمانان تهدیدول، بندیزونه يې پرې لګول، اړیکې يې ورسره پرې کولې او جګړې يې ورسره کولې.

۲. لومړنی ستره غزوه د مسلمانانو او مشرکینو ترمنځ د بدر غزوه وه.

۳. د بدر، احد، خندق، تبوک، یرموک او حنین غزوې مهمې او سترې غزوې وې.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

د غزواتو په اړه:

قریشو هسې بهانې لټولې او په مدینې کې يې د مسلمانانو په چارو کې دښمنانه او مغرضانه لاس وهنې کولې، کله چې د اسلام مبارک دین په مدینې منورې کې ځای په ځای شو قریش په دې پوه شول چې د اسلام دین د ودې او پرمختیا په لور درومي او ورځ تر ورځې پیاوړی کیږي، ځکه نو هغوی هم د اسلام د سپیڅلي دین او مسلمانانو په وړاندې خپله کلکه دښمني پیل کړه او د جګړې لپاره يې پراخه چمتووالی ونیو. په داسې حال کې چې لوی څښتن (ج) مسلمانانو ته د صبر، عفوې، ښښنې او تیریدنې دستور ورکاوه. او ورته يې وفرمایل له جګړې څخه ځانونه وژغورئ او لمونځونه وکړئ. وروسته لدې د هجرت په نهم کال د عربستان د ټاپو وزمې د مشرکانو په حق کې د عام جنګ اعلان وشو، چې یابه ایمان راوړي او یابه شړل کیږي د اهل کتابو په هکله بله لاره وټاکل شوه او هغه دا وه چې له خپل دین سره به د اسلام په قلمرو کې اوسیږی، خو جزیه به ورکوي. سوره نساء (آیت شریف) کله چې د مسلمانانو ځواک ډیر شو، لوی څښتن (ج) هغوی ته اجازه ورکړه، خو جنګ يې واجب ونه ګرځاوه او وې فرمایل: د دښمن له جنګیالیو سره د مسلمانانو جنګیدلو ته اجازه ورکړل شوه. ځکه چې هغوی له دښمنانو څخه ډیرې نادودې لیدلې وې او لوی څښتن تعالی (ج) د هغوی په یاری قادر دی.

د (۲۸) لوست د تدریس لپاره لارښود پلان

د تدریس وخت (۱) درسي ساعت،

موضوع تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	آیا د حضرت ابوبکر صدیق (رض) له خلافت سره آشنايي لرئ؟	
۲- ښوونیزې موخې (پوهنیزې، مهارتي، ذهنیتي)	هیله ده د لوست په پای کې زده کوونکي لاندې موخو ته ورسیږي: – د حضرت ابوبکر صدیق (رض) له نوم او شجرې سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د حضرت ابوبکر صدیق (رض) خلافت ته د رسیدو له څرنګوالي سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د حضرت ابوبکر صدیق (رض) له لومړنی خطبې سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د حضرت ابوبکر صدیق (رض) له کړو وړو او سوبو (فتوحاتو) سره د زده کوونکو آشنا کیدل.	
۳- د لوست ورکولو چلندونه	فعال تدریس	
۴- د لوست د وړاندې کولو توکي	د لوست کتاب، تخته	
۵- د جاجوني چلند او څرنګوالی	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بیا د هڅوني په رامنځته کولو سره نوی لوست پیلوي.	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پر تخته باندې لیکي. – ښوونکی د لوست متن د کتاب له مخې لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. – ښوونکی د اړوند لوست مهم ټکي تشریح کوي. – ښوونکی د زده کوونکو زده کړه ارزوي.	– زده کوونکي یې په خپلو کتابچو کې لیکي. – دوه درې تنه زده کوونکي په داوطلبانه توګه لوست د کتاب له مخې لولي. – زده کوونکي د ښوونکي ځوابونه خپلو کتابچو کې لیکي. – زده کوونکي د خپل ښوونکي وینا ته غوږ نیسي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن د پوښتنو ځواب:

۱. حضرت ابوبکر صدیق (رض) د حضرت رسول اکرم (ص) له رحلت وروسته په مدینه منوره کې د مهاجرینو او انصارو په یوه ستره ناسته کې د مسلمانانو له لوري د رایو په اتفاق سره د اسلام د لومړني خلیفه په توګه وټاکل شو.

۲. حضرت ابوبکر صدیق (رض) د خپلې خطبې په ترڅ کې خلک د لوی څښتن (ج) اطاعت او نبوي شریعت ته راوبلل او هغوی یې له ظلم او تیري کولو څخه په کلکه منع کړل.

۳. اوسنی سوریه (شام) عراق، بین النهرین او ځینې نورې سیمې د مسلمانانو په ولکه کې راغلې.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

د ابي قحافه د زوی حضرت ابوبکر صدیق (رض) او د اسلام لوري ته د خلکو په رابللو کې د هغه لیاقت او ارزښت.

حضرت ابوبکر صدیق (رض) چې څنګه د لوی څښتن پیام د حضرت رسول اکرم (ص) د رسالت او نبوت په اړوند له حضرت محمد(ص) څخه واورید چې دی په نبوت مبعوث او توظیف شوی، نو دغه خبره یې له هیڅ ډول پوښتنې او ځواب پرته ومنله او وې ویل (صدقت یارسول الله) او له دې سره سم د اسلام په مبارک دین مشرف شو.

ده درایت، عقل، پوهې، تدبیر، میړانې، او عدالت په لرلو سره په خپل قوم کې د یوه محبوب القلوب، پوه، د نرم خوی خاوند او یوه شریف او انصاف لرونکي سوداګر په توګه شهرت درلود. ده د اسلام په مبارك دین مشرفیدل په ډاګه په خلکو کې اعلان کړل دی له خلکو سره په ډیر صمیمانه چلند معروف و او دا چې ولې ده ته صدیق وایي محدثین روایت کوي چې کله حضرت رسول اکرم (ص) د نبوت او رسالت لومړنیو شپو ورځو کې حضرت ابوبکر (رض) ته د حرا د غار کیسه وکړه، نو هغه پرته له دې چې څنګه او ولې د (صدقت یا رسول الله) د جملې په ویلو سره د حضرت محمد (ص) پیغمبري تصدیق کړه چې له دې وروسته د رسول اکرم (ص) له لوري د صدیق لقب ورکړل شو. حضرت ابوبکر صدیق (رض) د رسول اکرم (ص) سره د مهاجرت له پیل څخه تل ملګری و چې دغه موضوع د قرآن کریم په مبارك آیت ثابته ده. هغه کومې معنوي او مادي قرباني چې د اسلام د مبارك دین د لوړتیا او مسلمانانو ته د چوپړ په لاره کې کړي، په هیڅ یوه مسلمان کې له هماغه ابتدا نه تراوسه مخینه نلري او نه به یې په راتلونکې کې څوك ولري. د ساري په ډول یوه ورځ چې په نبوي جومات کې د جهاد لپاره مالي مرسته ټولیده، هر چا له خپله کوره څه لږ او ډیر مالونه او پیسې راوړې خو حضرت ابوبکر صدیق (رض) چې څه په کور کې لرل، ټول یې راوړل، حضرت نبي کریم (ص) ورڅخه وپوښتل چې: په کور کې دې څه پریښودل؟ حضرت ابوبکر صدیق (رض) وویل: هیڅ شی پرته د الله پاك او د هغه د برحق رسول له رضا څخه.

د (۲۹) لوست د تدریس لپاره لارښود پلان

د تدریس وخت (۱) درسي ساعت،

موضوع تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	آیا د حضرت عمر فاروق (رض) د خلافت په اړه معلومات لرئ؟	
۲- ښوونیزې موخې (پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي. – د حضرت عمر فاروق (رض) له شجرې سره د زده کوونکو آشنا کېدل. – د حضرت عمر فاروق (رض) خلافت ته د رسیدو له څرنګوالي سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د حضرت عمر فاروق (رض) د خلافت د مهال له فتوحاتو سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د حضرت عمر فاروق (رض) تر اسلامي حاکمیت لاندې قلمرو سره د زده کوونکو آشنا کیدل.	
۳- د لوست ورکولو چلندونه	فعال تدریس	
۴- د لوست د ورانديې کولو اړین توکي	د لوست کتاب، تخته	
۵- د ارزونې چلندونه	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي. او د هڅونې په رامنځته کولو سره نوی لوست پیلوي.	۱۰ دقیقې

وخت په دقیقو	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې
۳۵ دقیقې	– زده کوونکي يې په خپلو کتابچو کې ليکي. – دوه تنه زده کوونکي په داوطلبانه توګه لوست له مخې لولي. – زده کوونکي د ښوونکي ځوابونه خپلو کتابچو کې ليکي. – زده کوونکي د خپل ښوونکي وينا ته غوږ نيسي.	– ښوونکی د لوست سرليک پر تخته باندې ليکي. – ښوونکی د لوست متن د کتاب له مخې لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. – ښوونکی د اړوند لوست مهم ټکي تشريح کوي.

۷- د لوست د متن د پوښتنو ځواب:

۱. حضرت عثمان (رض) د حضرت عمر په اړه وويل چې هغه سخت ګير دی، خو باطن يې له ظاهر څخه ډير ښه دی او زموږ تر منځ له هغه ښه نشته.

۲. حضرت ابوبکر صديق (رض) وويل: ما پر تاسو باندې عمر (رض) امير وګرځاوه که چيرې نيکي يې وکړه او د عدالت په لاره روان شو، دا هغه څه دي چې زه يې له هغه څخه هيله لرم او که چيرې ظلم او تيری يې وکړ او حق ته يې بدلون ورکړ، زه په غيب نه پوهيږم زما نيت خوښه دی او بيا د هر چا کړنې په هغه پورې اړوند دي. هغه وګړي چې ظلم کوي، زر ده چې پوه به شي چې له څه ډول سرنوشت او روزګار سره مخامخ دی.

۳. د نهاوند له سوبې وروسته دريم يزدګرد ماته وخوړه او د خراسان په لور وتښتيد، خو هلته د يوه خراساني ژرنده ګري له لوري ووژل شو. او مسلمانانو د نهاوند پر سوبې د فتح الفتوح نوم کيښود.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

حضرت عمر (رض) د خطاب زوی د مکې په يوې درنې کورنۍ کې د عام الفيل په ۱۳ کال وزيږيد په ۲۷ کلنۍ کې د اسلام په دين مشرف شو. دی يو پوه، ذکي، د بشري چارو او مسايلو لوی کار پوه او زړور انسان و. د حضرت نبي کريم (ص) د ژوند پر مهال نوموړي او حضرت ابوبکر صديق (رض) د وزيرانو په توګه د مسلمانانو په چارو کې دنده ترسره کوله.

د هجرت په دیارلسم کال د جمادي الاخر په میاشت کې د حضرت ابوبکر صدیق (رض) د وصیت سره سم د انصارو او مهاجرینو د پوهانو او مشرانو له خوا د مسلمانانو د دویم خلیفه په توګه وټاکل شو. د لسو کلو نه د ځه زیاتو خدمتونو او بې سارو بریاوو ترلاسه کولو وروسته د یوه خاین مجوسي له خوا چې بادار ته د کافي او عادلانه مالیې ورکولو څخه یې ډډه کوله، د شپې په تیاره کې په جومات کې په خنجر ټپي شو چې بالاخره د همدغو ټپو له امله درې ورځې وروسته په ۲۳ هجري کال د ذي الحجه الحرام په میاشت کې د شهادت لوړې مرتبې ته ورسید. او د حضرت نبي کریم (ص) او حضرت ابوبکر صدیق (رض) د متبرکو قبرونو ترڅنګ خاورو ته وسپارل شو.

د ده د خلافت لس کلنه دوره د اسلامي نړۍ لپاره د ویاړ له پلوه بې سارې دوره وه. ده په دې پیر کې فارس، شام او مصر په مکمله توګه فتح او د اسلام په نور روښانه کړل. حضرت عمر (رض) په اسلامي نړۍ کې د مسلمانانو په منځ کې د عدل او انصاف په تعمیل او تامین، په قول او عمل کې په رښتینولی او د حق او باطل ترمنځ په تفریق کولو د یوه بې مثاله قهرمان په توګه پیژندل شوی، چې له همدې امله ده ته د فاروق لقب ورکړل شوی دی. د ده په هکله به حضرت نبي کریم (ص) ویل چې ما به تل دا دعا کوله چې ای پاکه خدایه! ته اسلام ته د دغو دو عمرینو څخه یوه ته په اسلام راوړلو سره عزت ورکړه. چې له نیکه مرغه لوی څښتن د اسلام عزت عمر بن خطاب ته ورروبانبه. هغه کوم بې ساري او د فوق العاده قدر وړ چوپړونه چې نوموړي د تواضع او ځواك له مواضعو څخه د رعیت د آرامۍ او سوکالۍ لپاره کړي. د اسلام له صدر څخه تراوسه ساری نه لري او نه به یې په راتلونکې کې ولري. د ویلو وړ ده چې حضرت عمر (رض) په ټولنیزو چارو کې یو پیاوړی او ذکي کارپوه و، چې له همدې امله نورو ښارونو او هیوادونو ته د سفیر په حیث استول کیده.

د (۳۰) لوست د تدریس لارښود پلان

د لوست ورکولو وخت: (۱) درسي ساعت

موضوع تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	آیا د حضرت عثمان (رض) د خلافت د دورې په اړه معلومات لرئ؟	
۲- ښوونیزې موخې (پوهاویزې، مهارتي، ذهني)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي. – د حضرت عثمان (رض) د زیږیدو له کال، ځای او شخصیت سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د اسلام د لوړتیا په خاطر د حضرت عثمان (رض) له خدمتونو او سرښندنو سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – په اسلامي نظامي ځواک کې د سمندري ځواک له رامنځته کیدو سره د زده کوونکو آشنايي. – د ده له هغه بې ساري خدمت سره چې قرآن کریم یې راټول کړ د زده کوونکو آشنا کیدل. – او بالاخره د ده له سوبو سره د زده کوونکو آشنا کیدل.	
۳- د لوست ورکولو چلندونه	فعال تدریس	
۴- د لوست د وړاندې کولو اړین سامان او لوازم	د لوست کتاب، تخته، د عربستان نقشه	
۵- د ارزونې څرنګوالی	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بیا د هڅونې په رامنځته کولو سره نوی لوست پیلوي.	۱۰ دقیقې

۱ - ۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقيقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پر تخته باندې لیکي. – ښوونکی د لوست متن د کتاب له مخې لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. – ښوونکی اړوند لوست توضیح کوي. – ښوونکی د زده کوونکو زده کړه ارزوي.	– زده کوونکي یې په خپلو کتابچو کې لیکي. – دوه درې تنه زده کوونکي په داوطلبانه توګه لوست د کتاب له مخې لولي. – زده کوونکي د ښوونکي ځوابونه په خپلو کتابچو کې لیکي. – زده کوونکي د خپل ښوونکي وینا ته غوږ نیسي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن د پوښتنو ځواب:

۱. حضرت عثمان بن عفان (رض) یو رحیم، پرهیزګار او د سخي طبعې خاوند و چې د خپلې ټولې شتمنۍ کابو ټوله برخه یې د اسلام او مسلمانانو د لوړتیا، ودې او پرمختګ په لارې کې ولګوله او د بدر د غزوې پرته چې یو ډیر ستر مشکل یې درلود نور په ټولو غزواتو کې یې ګډون کړی دی.

۲. پاک قرآن د حضرت عثمان (رض) د خلافت په پیر کې راټول کړای شو.

۳. حضرت عثمان بن عفان (رض) دولس کاله خلافت وکړ.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

حضرت عثمان (رض) د عفان زوی او په ذی النورین ملقب، په حیا او سخاوت کې یې ساری نه درلود. ده ته د حضرت نبي کریم (ص) لور په نکاح وه او چې کله خو په خپل مرګ دغه بي بي وفات شوه، نو حضرت نبي کریم (ص) خپله بله لور ده ته په نکاح کړه. ځکه خو ذی النورین ورته ویل کیږي. حضرت رسول اکرم (ص) به د ده په شان کې ویل چې له حضرت عثمان (رض) نه په آسمان کې ملایکې حیا کوي. د اسلامي تواریخو په شهادت ام المومنین حضرت بي بي خدیجه الکبری (رض) او حضرت عثمان (رض) چې د اعرابو ډیر شتمن و کابو خپله ټوله شتمني یې د اسلام د لوړتیا او له بې وزلو انسانانو سره د مرستې په لاره کې ولګوله. ویل کیږي چې په ټولې مدینې منورې کې یوه څاه وه چې خوږې اوبه یې لرلې او د نورو څاګانو اوبه تروشې وې چې یولږ

ناروغتیاوې یې رامنځ ته کړې وې، د مدینې خلکو له حضرت عثمان (رض) نه وغوښتل چې د خوړو اوبو څاه کې چې د یوه ډېر ستر یهودي پانګه وال په واک کې وه، یوه سهمیه واخلي. حضرت عثمان (رض) د مسلمانانو دغې غوښتنې ته لبیک ووایه او له یهودي نه یې د پیسو په بدل کې د یوې ورځې غوښتنه وکړه، یهودي خو لومړی نه منله خو آخر یې داسې نرخ کېښود چې له حد او اندازې جګ و، خو سره د دې هم حضرت عثمان (رض) د مسلمانانو د سوکالۍ لپاره دغه شرط ومانه او مسلمانان یې د خوړو اوبو له نعمته برخمن کړل.بل موثق روایت داسې دی چې وایي یو کال په ټول جزیره العرب په تیره په مدینې منورې کې یوه بې سارې قحطي رامنځ ته شوه خلکو چې څه درلودل خرڅ یې کړل ترڅو ژوندي پاتې شي همدغه مهال آوازه شوه چې د حضرت عثمان غني د زرو اوښانو کاروان په غنمو، غوړیو، ممیزو او نورو خوراکي توکو بار مدینې ته راورسید. لویو پانګه والو له حضرت عثمان نه په پنځه چنده لوړه بیه د دغو خوراکي توکو د پیرلو غوښتنه وکړه، حضرت عثمان (رض) وویل چې په لس چنده یې خو لوی څښتن را نه غواړي نو سبا حضرت عثمان (رض) اعلان وکړ چې د حضرت عثمان دغه زر اوښه خواړه دې د الله پاک تر سپیځلې نامه جاروي، نو د مدینې په خوارانو او غریبانو یې دغه ټول خواړه هر چا ته د هغه د اړتیا په اندازه وویشل او په خلکو یې اختر جوړ کړ، وایي چې چا حضرت نبي کریم (ص) ته وویل چې تا دوه لوڼې حضرت عثمان ته یوه په بلې پسې ورکړې، نو حضرت نبي کریم (ص) په ځواب کې وویل: هغه خدمتونه چې حضرت عثمان (رض) مسلمانانو ته کړي که ما سل لوڼې درلودلای یوه په بلې پسې به مې ده ته په نکاح کړې وای.

د (۳۱) لوست د تدریس لارښود پلان

د لوست ورکولو وخت (۱) درسي ساعت،

موضوع تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	د مطالبو شرح	
۱- د لوست موضوع	د حضرت علي کرم الله وجهه خلافت	
۲- ښوونیزې موخې، (پوهنیزې، مهارتي، ذهني)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي. – د حضرت علي کرم الله وجهه له نامه او قبیلې سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د خلکو په منځ کې د حضرت علي کرم الله وجهه له شهرت سره د زده کوونکو خبریدل. – له هغو جګړو سره چې د حضرت علي (رض) د خلافت په دورې کې پیښې شوې دي د زده کوونکو آشنا کیدل. – د حضرت علي (رض) خلافت ته د رسیدو له څرنګوالي سره د زده کوونکو آشنا کیدل.	
۳- د لوست ورکولو چلندونه	فعال تدریس	
۴- د لوست د ورګندې کولو اړین توکي	د لوست کتاب، تخته، د عربستان نقشه	
۵- د ارزونې چلندونه	په تحریري او تقریري توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بیا د هڅونې په رامنځته کولو سره نوی لوست پیلوي.	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
- ښوونکی د لوست سرلیک پر تخته باندې لیکي. - ښوونکی د لوست متن د کتاب له مخې لولي. - ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. - ښوونکی د اړوند لوست مهم ټکي تشریح کوي.	- زده کوونکي يې په خپلو کتابچو کې ليکي. - دوه درې تنه زده کوونکي په داوطلبانه توګه د لوست موضوع د کتاب له مخې لولي. - زده کوونکي د ښوونکي ځوابونه خپلو کتابچو کې ليکي. - زده کوونکي د خپل ښوونکي وينا ته غوږ نيسي.	۳۵ دقيقې

۷- د لوست د متن د پوښتنو ځواب:

۱. حضرت علي کرم الله وجهه لومړنی ماشوم ؤ چې په لس کلنی کې د اسلام په مبارك دين مشرف شوی دی. ده په خلکو کې په ذکاوت، نياو، عدالت او د علمي شخصيت په توګه ډېر ښه شهرت درلود.

۲. د جمل جګړه په بصرې کې وشوه او په دې جګړه کې حضرت علي (رض) بريالی شو.

۳. خوارج هغه ډله وه چې سياسي، عقيدتي آندونه يې لرل او په اسلامي تاريخ کې يې ډېر ستر رول درلود. خوارج له هغه اوربند سره مخالف وو کوم چې حضرت علي کرم الله وجهه له حضرت معاويه (رض) سره وکړ. خوارجو په لومړي سر کې له حضرت علي کرم الله وجهه څخه په کلکه پلوي کوله.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

حضرت علي کرم الله وجهه يو پوه، فداکار، مهربان او زړه سواند شخص و. د مواخاتو د عقد په ورځ حضرت نبي کريم (ص) ده ته ښي لاس اوږد کړ او ورته يې وويل: ته زما ورور يې او دغه راز د ده په شان کې به حضرت رسول اکرم (ص) فرمايل حضرت علي کرم الله وجهه کوم کارونه چې د خپل عمر له لس کلنی څخه د اسلام د پياوړتيا او د مسلمانانو په چوپړ کې کړي دی د اسلامي تاريخ وياړ بلل کيږي. حضرت علي کرم الله وجهه يو ريښتينی انسان و او له خيانته يې ډېر بد راتلل.

ده به تل ویل چې د خدای دربار ته د دوو حالاتو په اړه په ژړا یم. د پاکو او رښتینو انسانانو لـه سـاده ګـی او بې هوشی او د متقلبو او خاینو اشخاصو له زیرکي او فراسته څخه. حضرت علي کـرم الله وجهـه بـه د مظلومـانو او بې وزلانو ډیره کلکه پلوي کوله. سوده د عماره لور چې د اشعت همداني لمسی او یوه زړه میرمن وه وایي چې زما د قبیلې خلك د صدقاتو یا مالیاتو د عامل د ظلم له لاسه ډیر په تنګ شول، نو زه حضرت علي کرم الله وجهه تـه پـه شکایت ورغلم چې د مالیاتو د مامور له ظلمه یې خبر کړم. دی په دې مهال په لمانځه لګیا و، کله چـې لـه لمانځـه وزګار شو نو په ډیرې مهرباني سره یې ماته وویل مورې له ما سره څه کار لرې؟

ما ورته وویل هو: او بیا مې د مالیاتو د مامور شکایت ورته عرض کړ، حضرت علي کرم الله وجهه پـه داسـې حالـ کې چې زما د شکایت په اوریدو سره یې سترګې له اوښکو ډکې او روانې وې ویل، ای زما پاکه ربه! ته پـر مـا او زما په مامورینو ښه خبر یې چې ما هغوی د دې دپاره نه دي مقرر کړي چې ستا د بنده ګانو په حق کـې دې ظلـم وکړي او یا د حق څخه انحراف وکړي بیا یې نو یو پوستکی راواخیست او په سر کې د بسم الله له لیکلـو وروسـته یې د (لاتفسدوا فی الارض بعد اصلاحها) مبارك آیت ولیکه او زیاته یې کړه کله چې دغه لیك اړونده مامور تـه رسیږي مامور به خپل کار نوي مامور ته پریږدي او همداسې هم وشول، څه موده وروسته نوی عامل راغی او موږ د زاړه عامل له شره د ده په مرسته او د الله پاك په پیرزوینې خلاص شولو.

د (۳۲) لوست د تدريس لپاره لارښود پلان

د لوست ورکولو وخت (۱) درسي ساعت،

موضوع تاريخ

د مطالبو سرليکونه	**د مطالبو شرح**
۱- د لوست موضوع	د امويانو خلافت
۲- ښوونيزې موخې (پوهنيزې، مهارتي، ذهني)	– هيله ده د لوست په پای کې زده کوونکي لاندې موخو ته ورسيږي. – د اموي دورې د امارت له پيليدا سره د زده کوونکو آشنا کيدل. – د اموي لړۍ د بنسټ ايښودونکی له نوم، نسب او دزيږيدوله ځای سره د زده کوونکو آشنا کيدل. – د حضرت رسول اکرم (ص) په زماني کې د حضرت معاويه (رض) له دندې سره د زده کوونکو آشنا کيدل. – د حضرت معاويه (رض) له برياوو سره د زده کوونکو آشنا کيدل. – د کربلا له غميزې او د نورو اموي خلفاوو له کارونو سره د زد کوونکو آشنا کيدل.
۳- د لوست د وړاندې کولو چلند	فعال تدريس
۴- د لوست د وړاندې کولو اړين توکي	د لوست کتاب، تخته، د آسيا نقشه
۵- د ارزونې ځرنګوالی	په تحريری او تقريری توګه
۶- لومړنی کړنې	ښوونکي سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بيا د هڅونې په رامنځته کولو سره نوی لوست پيلوي.

۱ - ۲ د ښوونکی د تدریس کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکي د لوست سرلیک پر تختې باندې لیکي – ښوونکي د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. – ښوونکي د اړوند لوست مهم ټکي توضیح کوي. – ښوونکي د زده کوونکو زده کړه ارزوي.	– زده کوونکي يې په خپلو کتابچو کې لیکي. – دوه دري تنه زده کوونکي په داوطلبانه توګه د لوست موضوع دکتاب له مخې لولي. – زده کوونکي له ښوونکي پوښتنې کوي او ځوابونه خپلو کتابچو ته لیږدوي. – زده کوونکي د خپل ښوونکي وینا ته غوږ نیسي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه:

۱. حضرت معاویه (رض) د ابي سفیان زوی او د حرب لمسی دی. له هجرته ۱۵ کاله دمخه په مکې کې زیږیدلی دی، ۲۳ کلن و چې د حضرت نبي کریم (ص) له خوا د لیکنې دنده ورکړل شوه. په نظامي چارو کې يې ډیر لوړ استعداد درلود او په دې ډګر کې يې ستر ې بریاوې هم درلودې چې یو مثال يې د لومړی ځل لپاره اسلامي نظامي ځواکونه په سمندري ځواک سمبالول وو.

۲. دکربلا غمیزه د یزید د امارت پرمهال په ٦۱ هجري کال کې رامنځ ته شوه.

۳. بیلابیل لاملونه لکه د امارت موروثي کول، فساد او ډول ډول خیانتونو ته مخه کول د دی لامل وګرځید چې د امام حسین (رض) کورنۍ او د هغه ملګرې پاڅون وکړي.

۸- ښوونکی لپاره اضافي معلومات

حضرت معاویه (رض) ابن ابي سفیان (رض) که څه هم چې په سیاست کې يې یو لړ خطاګانې وکړې، خو په عین حال کې د لوړذکاوت او فراست خاوند هم و. ویل کیږي چې د ده د څمکې ترڅنګه عبداله بن زبیر (رض) هم یوه ټوټه ځمکه درلوده چې هلته د امیر معاویه مریانو او مزدورانو کار په کې کاوه اتفاقاً یوه ورځ دغه مزدوران د حضرت عبداله ابن زبیر (رض) په کرنیزې ځمکې کې داخل شوي و د دوی په دې کار عبداله ابن زبیر (رض) ډیر په غوسه شو او معاویه ته يې ولیکل.

اي معاويه! ستامريان زما په مزرعې کې ننوتلی او څه ورانی يې کړي دی. دوی منع کړه او کنه نو کار به يې بل ډول شي دغه ليک حضرت معاويه ته چې عملاً د څواک پر ګدۍ ناست و، ورسيد. ده دغه ليک ولوست او بيا يې يزيد ته ورکړ او ورته يې وويل: د دې ليک په ځواب کې څه کوې؟ يزيد وويل زما آند خو دا دی چې يو داسې لښکر د عبداله بن زبير په لور واستول شي چې د لښکر سر عبداله سره او پاي يې له تا سره وي معاويه ورته وويل له دې نه ښه څه هم کولای شو وروسته يې د عبداله بن زبير په ځواب کې وليکل اما بعد! کله چې زه د الله ج د رسول د حواری له موضوع نه خبر شوم ډېر خواشينی شوم. دنيا له ټولو سوکاليو سره ستا د رضا پر وړاندې ما ته هيڅ ده. زه ستا د خوښې لپاره له دې ځمکې تيريم او هغه مې له مريانو او ټولو اموالو سره تا ته دروبښله. څو له خپلې کروندې سره يې يو ځای کړې وسلام، معاويه. کله چې دغه ليک عبداله ابن زبير (رض) ته ورسيد نو په ځواب کې يې معاويه ته وليکل: د اميرالمومنين په ليکنې پوه شوم لوی څښتن دې د ده ژوند اوږد کړي او دده رايه دې ورکه نکړي. چې قريشوته درناوی کوي. وسلام. معاويه د ابن زبير (رض) ليک ولوست او ليک يې يزيد ته ورکړ، چې هغه يې هم ولولي. د يزيد د مخ رنګ د دې ليک له لوستو سره سم بدلون و موند. معاويه هغه ته داسې وويل. ای زما زويه! څوک چې عفو وکړي ښاغلی توب ګټې او څوک چې تواضع کوي درناوي يې کيږي.

د (۳۳) لوست د تدریس لارښود د پلان

د تدریس وخت (۱) درسي ساعت

موضوع تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	د مطالبو شرح
۱- د لوست موضوع	**د امویانو را پرزیدنه**
۲- ښوونیزې موخې (پوهنیزې، مهارتي، ذهني)	– هیله ده د لوست په پای کې زده کوونکي لاندې موخو ته ورسیږي. – د امویانو د راپرزیدا له لاملونو سره آشنایي پیدا کړي زده کوونکي دې. – د خراسانیانو او د هغو د مخکښو کسانو سره د زده کوونکو آشنایي. – له اعرابو په تیره له عباسیانو سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – او بالآخره د زده کوونکو آشنا یي د اموي امراوو له تیروتنو سره.
۳- د لوست د وړاندې کولو چلند	فعال تدریس
۴- د لوست د وړاندې کولو اړین توکي	د لوست کتاب، تخته، د آسیا نقشه.
۵- د ارزونې څرنګوالی	په تحریری او تقریری توګه
۶- لومړنی کړنې	ښوونکي سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بیا د هځونې په رامنځته کولو سره نوی لوست پیلوي.

۱- ۲ د ښوونکی د تدریس کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
- ښوونکي د لوست سرلیک پر تخته باندې لیکي - ښوونکي د لوست متن دکتاب له مخې لولي. - ښوونکي د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. - ښوونکي د اړوند لوست مهم ټکي تشریح کوي. - ښوونکي د زده کوونکو زده کړه ارزوي.	- زده کوونکي يې په خپلو کتابچو کې ليکي. - دوه تنه زده کوونکي په داوطلبانه توګه د لوست موضوع د کتاب له مخې لولي. - زده کوونکي پوښتنې کوي او د ښوونکي ځوابونه په خپلو کتابچو کې ليکي. - زده کوونکي د خپل ښوونکي وينا ته پاملرنه کوي.	۳۵ دقيقي

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه:

۱. ابو مسلم خراساني د خراسان (افغانستان) څخه و او له عباسيانو سره په همکارۍ يې د امويانو په وړاندې پاڅون ته لاره هواره کړه او تر هغه يې له جګړې لاس وا نه خيسته ترڅو چې يې خلافت رسماً عباسيانو ته وسپاره.

۲. د امويانو پرضد خوځښتونه په بيلابيلو سطحو او ليرې او نږدې سيمو کې پيل شوي وو.

۳. د امويانو وروستنی خليفه مروان نوميده او د مصر هيواد ته نږدې د بوسير په کلي کې ووژل شو.

۸- ښوونکی لپاره اضافي معلومات

د حضرت معاويه (رض) پلار حضرت ابو سفيان او نيکه يې حرب نوميده. د غه کورنۍ له اقتصادي او ټولنيزه پلوه په مکې کې يوه نوميالۍ او ځواکمنه کورنۍ وه. دغې کورنۍ د مکې د خلکو د مشرۍ حق هم ځانته ساتلی و.

دا چې حضرت معاويه (رض) او دده پلار ابوسفيان د اسلام په مبارک دين باندې تر مشرفيدو يعنې د مکې له سولې او فتحې څخه دمخه څه کړيدي هغه د تاريخ بيل بحث دی.

دلته موږ د حضرت معاويه (رض) او ددغې کورنۍ هغه کړنې جاجوو کوم چې ددغې کورنۍ واکمنانو تر اسلام راوړو وروسته کړيدي. حضرت معاويه (رض) په هغه مهال کې چې حضرت عثمان (رض) د امير المومنين په توګه په مدينې منورې کې د چارو سمبالښت په غاړه درلود په دمشق کې د والي په حيث دنده ترسره کوله او بيا کله چې حضرت عثمان (رض) په مدينې منورې کې په شهادت ورسيد او حضرت علي کرام اله وجهه د انصارو او

مهاجرو (کډوالو) په سلا سره د مسلمانانو د امیر په توګه غوره شو، نو حضرت معاویه (رض) د ځینو دلایلو د توجیه کولو پر بنسټ په دمشق کې د والي توب چاروته دوام ورکړ. او حضرت علي کرام اله و جهه سره یې د بعیت نه هم ډډه وکړه. او په دمشق کې یې ځان د امیر المومنین په توګه معرفي کړې ده د خپل امارت په څه باندې شل کلنې دورې کې نظامي پیاوړتیا ته مخه کړه، سمندري پیاوړی ځواک یې رامنځته کړه او دغه راز نظامي کلاګانې یې سرتیروته جوړ کړې.

معمولاً نظامي برخې ته د امویانو په دورې کې پوره پاملرنه وشوه، یو شمیر ستر پوځي مشران چې په نړیواله کچه پیژندل شوی و لکه موسی بن نصیر، محمد بن قاسم او قتیبه او داسې نور رامنځ ته شول، موسی بن نصیر د اموی فتوحاتو لمن تر هسپانیې ورسوله او محمد بن قاسم د اموی دولت د سرتیرو مشر تر کراچۍ پورې خپله د سوبو او فتوحاتو لمن وغزوله او قتیبه په منځنۍ اسیا کې سوبې وکړې.

په اموي دورې کې حضرت عمر بن عبدالعزیز (رض) ډیره هڅه وکړه چې قولاً او عملاً د راشدینو خلفاؤ رضی اله تعالی عنهم په شان دخپل امارت چارې تر سره کړی. ده د حضرت رسول اکرم (رض) کورنی، خپلو خپلوانو او حضرت علي کرام اله وجهه ته پوره درناوی درلود او ټول هغه څه یې چې د حضرت علي کرام اله وجهه په ضد ویل کیدل بند کړل او له همدې امله یې یو زیات شمیر خلکو ته سزاوې هم ورکړې، حضرت عمر بن عبدالعزیز (رض) ته په اسلامي نړۍ کې په ډیره درنه سترګه کتل کیږي. دغه راز په اسلامي او غیر اسلامي تاریخونو کې له ډیر اوچت او واقعاً انساني دریځ او موقف څخه برخمن دی چې انسانیت ورباندې ویاړي، د اموي کورنۍ حاکمانو د حضرت عمر بن عبدالعزیز (رض) نه پرته هر یوه یې څه ناڅه اشتباه ګانې هم لرلې چې بالاخره په اسلامي نړۍ کې یې پراخو پاڅونو لکه د عباسیانو، علویانو، خراسانیانو او نورو ته لاره پرانیستله.

دغې کورنۍ چې بنسټ ایښودونکي یې امیر معاویه (رض) و کابو ۹۲ کاله په اسلامي نړۍ کې د امارت چارې په لاس کې درلودې او چې کله خو په ۱۳۲ هجري کال ددې کورنۍ وروستنی خلیفه مروان د عباسیانو د ځواکونو لخوا مصر ته په نږدې سیمې کې ووژل شو نو له دې سره د اموي کورنۍ د امارت ټغر هم ورټول او په بدله کې ابوالعباس سفاک د ځواک پر ګدۍ کیناست او په دې توګه اسلامي امارت له اموي کورنۍ عباسي کورنۍ ته ولیږدید.

د (۳٤) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت: (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطالبو شرح**	
۱- د لوست موضوع	له امویانو څخه عباسي کورنۍ ته د څواک لیږد	
۲- ښوونیزې موخې (پوهنیزې، مهارتي، ذهني)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي. – د خراساني ابومسلم له شخصیت سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د ابوالعباس سفاک له کړنو سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – له عباسي پیژندل شویو څیرو سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د عباسي کورنۍ د واکمنۍ له دورې سره د زده کوونکو آشنا کیدل.	
۳- د تدریس چلند	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	د لوست کتاب، تخته، د نړۍ یا د آسیا نقشه.	
۵- د ارزونې څرنګوالی	په تحریری او تقریری توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنی کړنې	: ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بیا د هڅونې په رامنځته کولو سره نوی لوست پیلوي.	۱۰ دقیقې

۱-۷ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پر تخته باندې لیکي. – ښوونکی د کتاب له مخې اړوند لوست لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. – ښوونکی د اړوند لوست مهم ټکي توضیح کوي. – ښوونکی د زده کوونکو زده کړه ارزوي.	– زده کوونکي يې په خپلو کتابچو کې لیکي. – دوه درې تنه زده کوونکي په داوطلبانه توګه د لوست موضوع د کتاب له مخې لولي. – زده کوونکي د ښوونکي ځوابونه خپلو کتابچو کې لیکي. – زده کوونکي د خپل ښوونکي وینا ته غوږ نیسي.	۳۵ دقیقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. ابوالعباس سفاح بن عبدالله بن علي يو وينه تويوونکی او ظالم سړی و، کابو د اموي کورنۍ ټول غړي يې ووژل، پلار يې له امويانو سره په مخالفت کې ډير زحمتونه تير کړل.

۲. خراساني ابومسلم د ابوجعفر منصور د خلافت په دوره کې ووژل شو.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

عباسيانو چې په لومړي سر کې اسلام ته د چوپړ او د قرآني احکامو او د حضرت نبي کريم (ص) د شريعت د هراړخيز تطبيق تر شعار لاندې په کار پيل وکړ. ورو ورو يې دنيوي ژوند- عيش او عشرت او له اسلامي آرونو او بنسټونو نه د واټن اخيستلو لور ته مخه کړه. دوی هغو کسانو ته چې د هغوی په مټ واکمنۍ ته رسيدلي وو، د دښمن په سترګه کتل. د ابومسلم خراساني وژل، د برمکي کورنۍ له منځه وړل او يولړ نور کارونه چې له اسلامي سپيڅلتيا سره يې اړخ نه لګاوه. دا ټول د دې لامل شول چې دغه کورنۍ له ماتې سره مخامخه شي. کله چې چنګيز پر بغداد يرغل وکړ او د دې کورنۍ وروستنی خليفه يې وواژه نور د تل لپاره د عباسيانو د امارت ټغر ټول شو.

د (۳۵) لوست د تدریس لاربنود پلان

د تدریس وخت (یو ساعت)

مضمون: تاریخ

د مطالبو سرلیکونه	**د مطلب شرح**	
۱- د لوست موضوع	د عباسیانو د راپرزیدا لاملونه	
۲- ښوونیزې موخې (پوهنیزې، مهارتي، ذهني)	له زده کوونکو څخه هیله کیږي چې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي. – له مامون او د هغه د ځواک ته رسیدو له څرنګوالي سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د طاهر فوشنجي له کړنو سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د عباسیانو د راپرزیدا له لاملونو سره د زده کوونکو آشنا کیدل. – د عباسیانو د وروستني خلیفه د راپرزیدا له څرنګوالي سره د زده کوونکو آشنا کیدل.	
۳- د تدریس چلند	فعال تدریس	
۴- د لوست ورکولو اړین توکي	د لوست کتاب، تخته، د نړۍ نقشه.	
۵- د ارزونې څرنګوالی	په تحریري او تقریري توګه	وخت په دقیقو
۶- لومړنۍ کړنې	ښوونکی سلام اچوي او د زده کوونکو د حال پوښتنه کوي او بیا د هڅونې په رامنځته کولو سره د نوي لوست پیل کوي.	۱۰ دقیقې

۱-۲ د ښوونکی د لوست ورکولو کړنې	د زده کوونکو د زده کولو کړنې	وخت په دقیقو
– ښوونکی د لوست سرلیک پر تخته باندې لیکي. – ښوونکی د کتاب له مخې اړونده لوست لولي. – ښوونکی د زده کوونکو پوښتنو ته ځواب وايي. – ښوونکی د زده کوونکو زده کړه ارزوي.	– زده کوونکي يې په خپلو کتابچو کې ليکي. – دوه درې تنه زده کوونکي په داوطلبانه توګه د لوست موضوع د کتاب له مخې لولي. – زده کوونکي د ښوونکي ځوابونه خپلو کتابچو کې ليکي. – زده کوونکي د خپل ښوونکي وينا ته غوږ نيسي.	۳۵ دقيقې

۷- د لوست د متن پوښتنو ته ځواب:

۱. لومړني مخالفتونه د ابوجعفر منصور د واکمنۍ پر مهال راڅرګند شول. يمنيانو، علويانو او عباسيانو په پټه خوځښتونه پيل کړي وو، دغه کړنې د امين الرشيد په زمانه کې اوج ته ورسيدې.

۲. فوشنجي طاهر د امين او مامون په مخالفتونو کې د مامون پلوی و، چې د امين مور عجمه وه، نو ځکه له غير عربو سره يې دوستانه اړيکې ټينګې کړې وې او دويم دا چې په خپله مامون هم يو پوه او زيرک سړی و.

۳. د عباسيانو د راپرزيدا مهم لاملونه پر ملت باندې تيري، بې عدالتی، بې کفايتي، فساد، اخلاقي نيمګړتياوې، د پياوړي مرکزيت نشتوالی او د چارو د عواقبو نه سنجول و.

۸- د ښوونکي لپاره اضافي معلومات

له هغه وروسته چې عباسيانو د خلافت د چارو واګې ترلاسه کړې، نو د دې لړۍ مشر ابوالعباس سفاح د جمعې د لمانځه د مخه خطبه وويله او داسې يې څرګندوله چې دی سل په سلو کې د حضرت رسول اکرم (ص) سنت ادا کوي. خلکو ددغه کار هرکلی وکړ. ابوالعباس سفاح د ځواک پر ګدۍ تر کيناستو وروسته پر امويانو ډير تيری وکړ. له ده وروسته د ده ورور ابوجعفر منصور هڅه وکړه چې د هيواد چارې سمبال کړي، کارپوه مامورين وګماري او ټولنيز عدالت ټينګ کړي. په هر صورت د عباسيانو دوره د تمدن، علم او ښوونې او روزنې د پاللو له پلوه په خپل اړوند عصر کې بې سارې دوره بلل کيږي. د ښوونې او روزنې د مرکزونو رامنځ ته کول په تيره د بغداد د نظاميې، ساعت جوړولو، قطب نما جوړولو او تر دې سربيره د يوه ستر علمي، معرفتي، صنعتي، معماري، نقاشي او څيړنيز مرکز په توګه د بغداد راڅرګنديدنه د نړۍ په کچه هغه څه دي چې اسلامي نړۍ ورباندې تر ننه پورې وياړي چې په دې کې د هارون الرشيد او ځينو نورو برخه لکه د لمر په شان څرګنده او ښکاره ده.